

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุธีรักษ์ ทรงมุสิก

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สุธีรักษ์ ทรงมุสิก

-7 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2547

สุธีรักษ์ ทรงมุสิก. (2547). สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม
กรุงเทพมหานคร. ปรินญาพินท์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์
ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครู
ปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพทางด้านการสอนที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ครูทุกคนที่ทำการสอนระดับปฐมวัยสังกัด
กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขต 7 ปีการศึกษา 2546 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 73
โรงเรียน รวม ครูทั้งสิ้น 360 คน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง ได้รับแบบสอบถามคืนมา 73 โรงเรียน จำนวน
ครู 252 คน คิดเป็นร้อยละ 70

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างโดยผู้วิจัย เป็นแบบสอบถามความรู้
ความเข้าใจ และสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
มีค่าความเชื่อมั่น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและ t.test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นด้วยกับสภาพการใช้
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

2. ความคิดเห็นของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุ ระดับชั้นที่สอน
ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันคือ

2.1 ครูปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพหลักสูตรสถาน
ศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนและสภาพการนำหลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษามาสู่การปฏิบัติมีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างที่สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความ
คิดเห็นต่อหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนและสภาพการนำหลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษา
มาสู่การปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อหลัก
สูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนและสภาพการนำหลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษามาสู่การปฏิบัติ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ครูปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ
หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนและสภาพการนำหลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษามาสู่การ
ปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

**SCHOOL CURRICULUM IMPLICATION SITUATION OF BANGKOK METROPOLITAN
EARLY CHILDHOOD TEACHERS FOCUS ON NORTHERN KRUNGTHON GROUP**

**AN ABSTRACT
BY
SUTEERUK THONGMUSIK**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2004**

Suteeruk Thongmusik (2004). School Curriculum Implication Situation of Bangkok Metropolitan Early Childhood teachers focus on Northern Krungthong Group. Master thesis. M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate school. Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research were to study the School Curriculum Implication Situation of Bangkok Metropolitan Early Childhood teachers focus on Northern Krungthong Group to compare the teachers' School Curriculum implication according to the teaching conditions.

The population for this study were all early childhood teachers in Northern Krungthong Group. All together were 360 teachers from 73 schools. Purposively questionnaires were distributed to the population and the returned rates of questionnaires were 70% equal to 252 early Childhood teachers for the research sample.

The instrument used for this study were the questionnaires. The questionnaires consisted of 3 parts : teaching condition of the teachers, general view of the school curriculum, and the school curriculum implication. The reliability of questionnaires were 0.99. Mean and t-test were adopted for data analysis.

The finding of this research were :

1. The sample group for this study agreed with the school curriculum implication situation in this school.

2. Comparing to the age, classroom level teaching, teaching experience, and school size of the sample group, result revealed that :

- 2.1 The agreement on school curriculum and school curriculum implication between the different age group of the early childhood teachers were significantly difference at 0.05 level.

- 2.2 There were no difference of the agreement for both areas when comparing between teachers who teach in kindergarten 1, and kindergarten 2.

- 2.3 There were significantly difference at 0.05 level of the agreement on both areas between the different group of early childhood teachers' teaching experience.

- 2.4 There were significantly difference at 0.05 level of the agreement on both area between the different group of early childhood teachers according the different size of the school.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวสุธีรภัฏ ทรงแม้ง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

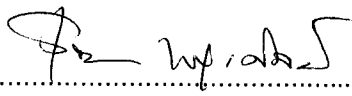

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

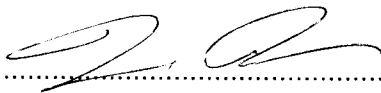
วันที่ 28 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

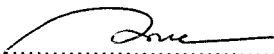
.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี จาก ท่านอาจารย์ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ ในการปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงศ์ รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิชัย ที่กรุณาให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สุวรรณา ไชยะชน อาจารย์อิทธิภัทร สายนาค อาจารย์อำพร ศรีประทุม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยครั้งนี้ลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และกรุณาตอบแบบสอบถาม ตลอดจนรวบรวมแบบสอบถามจนครบสมบูรณ์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสิงห์ทอง คุณแม่อรุา ทรงมุสิก และขอขอบพระคุณ คุณสุธีร์ ชุ่มชื่น อาจารย์อำพร ศรีประทุม อาจารย์อุไรวรรณ โชติชูชนะ และทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากชมรมการศึกษาปฐมวัย คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา คุณครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการศึกษาปฐมวัยที่ได้กรุณาประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

สุธีรักษ์ ทรงมุสิก

ปริญญาพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน
จาก
ชมรมการศึกษาปฐมวัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	45
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	57
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	76
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	76
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	76
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	77
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	85
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	87
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	94

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
2	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสภาพหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน	65
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสภาพหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ	67
4	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	70
5	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพหลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยในโรงเรียน ด้านสภาพหลักสูตรจำแนกตามอายุเป็นรายคู่.....	70
6	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนด้านสภาพการใช้หลักสูตรจำแนกตามอายุเป็นรายคู่.....	71
7	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมจำแนกตามอายุเป็นรายคู่.....	71
8	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน	72
9	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนโดยรวม และแยกเป็นรายด้านจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน	72
10	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ด้านสภาพหลักสูตรจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่ ..	73
11	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่	73
12	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้านจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	74
13	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนด้านสภาพหลักสูตรจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	74
14	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ด้านสภาพหลักสูตรจำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่	75
15	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ปฐมวัยในโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	75

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2 กระบวนการทำงาน.....	37

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ค้ำครองสิทธิและความเสมอภาคของบุคคลในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : บทนำ) สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต. 2541 : 188) ที่กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าต้องให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้ครบทั้งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา ในด้านพฤติกรรมได้แก่ วินัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวิธีปฏิบัติในการผลิต เศรษฐกิจ บริโภค แบ่งปัน และอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ เช่น ความสุข ความพอใจ ความสดชื่นเบิกบาน ด้านปัญญาหรือปรีชาญาณ เป็นความรู้เข้าใจเหตุผล การเข้าถึงความจริง ความเชื่อถือ ทัศนคติ ค่านิยม นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นรากฐานสำคัญ ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้ กับสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 3) ซึ่งปรัชญาการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึง การศึกษาปฐมวัยว่า เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี (5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบท สังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และ ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 3) การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาเบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของชีวิตในอนาคตของเด็ก เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามวัย โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยที่จัดในรูปแบบอนุบาล ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและ พัฒนาการ (ฐปัทม ศิริทองท้วม. 2540 : 21) และจากผลงานวิจัยทางการแพทย์พบว่า เด็กปฐมวัยไทย จำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม รวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือและมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : คำนำ) แต่การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงกระจายไปภายใต้สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งต่างมีระเบียบ วิธีการและการจัดการที่แตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ และนโยบายของหน่วยงานนั้นๆ สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการจะมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาสำหรับเด็ก ด้านการส่งเสริมพัฒนาหลักสูตร และสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เสนอแนวทางการบริหารและการปฏิบัติงานในระดับก่อนประถมศึกษา ด้วยการให้มีมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีศึกษานิเทศก์ทำภารกิจ ติดตาม กำกับ

ประเมิณผล และรายงานผลอย่างเป็นระบบ มีการประสานสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างสม่ำเสมอ ช่วยสนับสนุน และส่งเสริมให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2540) ซึ่งเป็นเหตุให้การศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ มีรูปแบบการจัดที่เป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน และเช้นกันกับหน่วยงานการศึกษาอื่นๆของรัฐ การพัฒนาการศึกษาปฐมวัยทั้งภาครัฐและเอกชนมีการพัฒนามาโดยลำดับ เมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐานการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ และการพัฒนาครู เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้สู่คุณภาพ ครูปฐมวัยได้รับการอบรมเรียนรู้ถึงกลไกการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ทั้งจากการจัดการของรัฐและเอกชน เป้าหมายที่มุ่งหวังคือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูคือบุคคลสำคัญ ครูที่มีคุณภาพต้องมีความรู้และทันสมัย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องปรับปรุงความรู้ความสามารถทักษะและความชำนาญของตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูที่มีคุณภาพจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา (กาญจนา คุณารักษ์. 2541 : 21)

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ สถานศึกษาได้มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนตั้งแต่ปฐมวัย จากเดิมซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองจะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเบื้องต้นให้กับเด็กปฐมวัย ปัจจุบันนี้ เด็กปฐมวัยจำนวนมากต้องเข้าสู่ระบบโรงเรียน ตั้งแต่วัย 3 ขวบเป็นต้นไป และจากปัญหาสังคมที่มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัยไทย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมถึงการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมของตน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษา. 2546 : คำนำ) ซึ่งหลักสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัยต้องครอบคลุมการจัดการศึกษา ที่ส่งเสริมให้เด็ก พัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และบูรณาการการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยผ่านการเล่นและกิจกรรม ที่เป็นประสบการณ์ตรง เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า การจัดกิจกรรมต้องเหมาะสมกับวัย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก และครูปฐมวัย จะต้องมีความรู้ความสามารถ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาอย่างสูงสุดตามศักยภาพ และมีการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม โดยสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้น จะต้องเป็นความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และได้มาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน จำเป็นจะต้องมีหลักสูตรเป็นกรอบกำหนดแนวทาง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดสถานศึกษามีอิสระในการ

พัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นแนวทางสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กในสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามหลักการดังกล่าว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธ ศักราช 2546 ขึ้น โดยมีหลักการในการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดย คำนึงถึงความต่อเนื่องของการจัดการศึกษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี (5 ปี 11 เดือน 29 วัน) เชื่อมต่อการศึกษา ปฐมวัยกับระดับประถมศึกษา และก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็กทั้งด้านกระบวนการและผลผลิต ทั้งนี้ให้สถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเปิดกว้างให้สถานศึกษานำวัฒนธรรม ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและอื่น ๆ ที่สถานศึกษานำ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษา ธิการ. 2546 : คำนำ)

จากเหตุผลดังกล่าว หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการ จัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีความเป็น เอกภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรและสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีต่อสภาพหลักสูตรและสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย จำแนกตาม ปัจจัยพื้นฐานในภาพรวมและรายด้าน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู บุคลากร และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะครู กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาโดยใช้ แบบสอบถามข้อมูลจากครูทุกคน ที่ทำการสอนระดับปฐมวัย ปีการศึกษา 2546 จำนวน 73 โรงเรียน รวมครู ทั้งสิ้น 360 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย ที่สอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 73 โรงเรียน รวมครูทั้งสิ้น 360 คน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของครูปฐมวัย ได้แก่
 - 1.1 เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง
 - 1.2 อายุ หมายถึง อายุตามปีปฏิทินของครู จำแนกเป็น ต่ำกว่า 25 ปี , 25 – 30 ปี , 31 – 35 ปี , 36 – 40 ปี , 41 – 50 ปี , และ 51 ปี ขึ้นไป
 - 1.3 ระดับชั้นที่สอน หมายถึง ระดับชั้นที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามประจำอยู่ จำแนกเป็น 2 ชั้นเรียน คือ ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
 - 1.4 ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอนเด็กระดับปฐมวัย ในโรงเรียนนั้น ๆ โดยจำแนกเป็นระยะ คือ ระยะต่ำกว่า 5 ปี , 5 – 10 ปี , 11 – 15 ปี , และ 16 ปี ขึ้นไป
 - 1.5 ขนาดของโรงเรียน แบ่งตามเกณฑ์มาตรฐานของสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก	หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน	1 – 120 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน	121 – 300 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่	หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน	301 คนขึ้นไป
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูปฐมวัย หมายถึง ครูที่สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่อยู่ใน 7 เขต ได้แก่ เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตบางพลัด และ เขตทวีวัฒนา รวมทั้งหมด 73 โรงเรียน
3. สภาพหลักสูตรการศึกษา หมายถึง หลักสูตรเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ที่ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายในโรงเรียน ชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น โดยสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
4. สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดปรัชญาและจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย กำหนดระยะเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้ กำหนดหน่วยและ

แผนการจัดประสบการณ์ กำหนดสื่อ และ แหล่งการเรียนรู้ กำหนดและปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการ รวมทั้งการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ระหว่างดำเนินการใช้ และหลังการใช้

5. สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมา ปฏิบัติในโรงเรียน สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 โดยความร่วมมือของบุคลากร ภายในสถานศึกษา และ บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน

6. ปัจจัยพื้นฐานของครู หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เป็นข้อมูลเฉพาะบุคคลของครูแต่ละคน ดังนี้

6.1 เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง

6.2 อายุ หมายถึง อายุตามปีปฏิทินของครู จำแนกเป็น ต่ำกว่า 25 ปี, 25 – 30 ปี, 31 – 35 ปี, 36 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

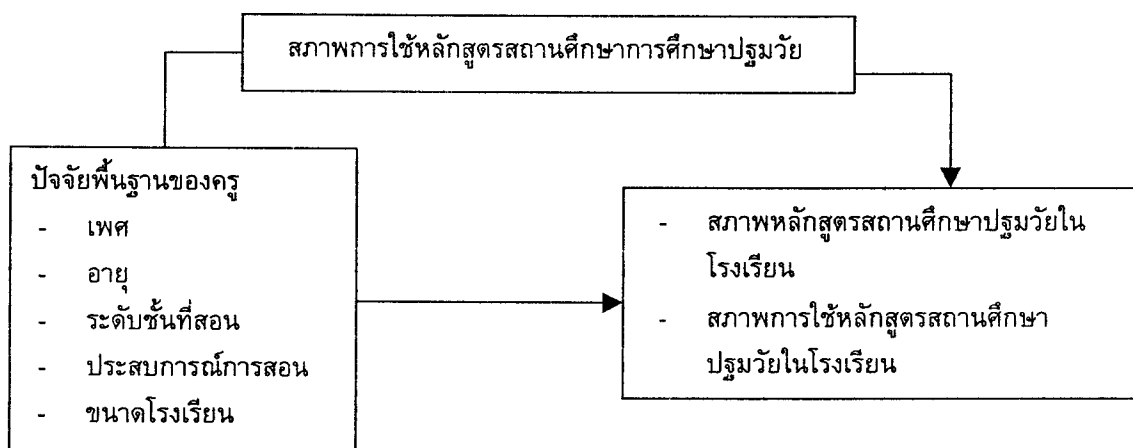
6.3 ระดับชั้นที่สอน หมายถึง ระดับชั้นที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามสอนประจำอยู่ จำแนกเป็น 2 ชั้นเรียนคือชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

6.4 ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับปฐมวัย ใน โรงเรียนนั้นๆ โดยจำแนกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี, 5 – 10 ปี, 11 – 15 ปี, 16 – 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป

6.5 ขนาดของโรงเรียน แบ่งตามเกณฑ์มาตรฐานของสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียน	1 – 120 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียน	121 – 300 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียน	301 คนขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย และการนำไปใช้ที่มีต่อปัจจัยพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 2.1 ที่มาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 รูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 2.4 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.5 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 2.6 คุณลักษณะตามวัย
 - 2.7 โครงสร้างของหลักสูตร
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
 - 3.1 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
 - 3.3 การจัดทำสาระหลักสูตร
 - 3.4 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
 - 3.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.1 สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.2 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.3 ปัญหาการใช้หลักสูตร

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

สุมิตร คุณากร (2523 : 2) กล่าวว่าหลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับอุดมการณ์อันสูงสุดของชาติที่กำหนดไว้

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 218) กล่าวว่าหลักสูตรคือ ประสบการณ์ทั้งมวลจะยังได้รับภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียนทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังจะให้เกิดความเจริญในด้านต่างๆแก่นักเรียน ทั้งทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์ และทางสังคม

ดวงสมร พิทักษ์อรณพ (2526 : 63) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหมายถึง ข้อกำหนดที่วางด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชนิด (Learning Activities) ที่ได้จัดรวบรวมและวางแผนสำหรับการเรียนการสอน อันเป็นส่วนร่วมหรือเป็นแกนกลางใช้กันทั่วไป

ภิญญู สาร (2526 : 326) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงบรรดาประสบการณ์ต่างๆที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนตามระดับชั้น ความต้องการของนักเรียน ตามวัยของนักเรียน ตามความสนใจของนักเรียนและความต้องการของสังคม

รัตนะ บัวสนะ (2533 : 59) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหมายถึง ขอบเขต ข้อกำหนดทั้งปวงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นอย่างเป็นทางการ

สิริพร บุญญานันต์ (2533 : 2-6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งส่วนที่เป็นกำหนดการสอน และกระบวนการเรียนรู้ทั้งปวงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดให้

บีร์แชมปี (Beachamp. 1968 : 5) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน

กูด (Good. 1973 : 157) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆที่โรงเรียนวางแผนที่จะจัดให้นักเรียน

อเล็กซานเดอร์ (Alexander. 1974 : 17) ว่าหลักสูตร หมายถึง การจัดเตรียมมวลประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างกว้างๆและจุดมุ่งหมายเฉพาะของโรงเรียน

ทาบ (Taba. 1978 : 12) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงมวลประสบการณ์ต่างๆที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามลักษณะที่ต้องการและให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่ ที่เป็นแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถและประสบการณ์สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติ โดยสามารถยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับรายวิชาต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่ดีสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขตามสมควรแก่วัย ครอบครัวยุค สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2522 : 4-5) และสมิตร คุนากกร (2523 : 2) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางหรือแผนการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

สันติ ธรรมบำรุง (2527 : 8-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย
5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงานและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา
7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด
8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างได้ผล
9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทนต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2522 : 4-5) ได้ระบุว่าหลักสูตรประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ คือ

1. หลักการ เป็นทิศทางหรือแนวทางที่จะบอกหรือนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร
2. จุดหมาย เป็นความต้องการของการจัดการศึกษาหรือของสังคมที่จะให้ผู้เรียนเป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้
3. โครงสร้าง เป็นส่วนที่กำหนดกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างในหลักสูตร ซึ่งมีทั้งบังคับและส่วนที่ให้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นข้อกำหนดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะหรือทัศนคติในแต่ละรายวิชา
5. เนื้อหาของรายวิชา เป็นข้อกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้การเรียนและการสอนบรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
6. สื่อการเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้รวดเร็วและมี

ประสิทธิภาพมากขึ้น

7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมหรือกำหนดวิธีสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ

8. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบนักเรียนว่ามีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 220-221) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร
3. เนื้อหาของหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินหลักสูตร

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526 : 21-22) ได้สรุปว่า หลักสูตรฉบับที่สมบูรณ์ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 4 อย่าง คือ

1. หลักการและจุดมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชา (มวลประสบการณ์) และเวลาเรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารและครูในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียนในโรงเรียน กิจกรรมที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งจำแนกได้ 3 ประการ ดังนี้
 - 3.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
 - 3.2 การจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุหลักสูตรและบริการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตรให้เกิดสัมฤทธิ์ผล
 - 3.3 การสอน
4. การประเมินผล เป็นกระบวนการที่พยายามค้นหาคำตอบว่า หลักสูตรเพียงใด มีสิ่งใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งหมายความถึง
 - 4.1 การประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.2 การประเมินผลหลักสูตร

1.4 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

สันติ ธรรมบำรุง (2527 : 8-10) ได้กล่าวถึง หลักสูตรที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. หลักสูตรควรมีความคล่องตัวพอสมควร และสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
2. หลักสูตรควรจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การศึกษามุ่งสู่ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. บุคคลทุกฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ครู ประชาชน นักวิชาการ นักเรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร มิใช่เป็นของนักวิชาการแต่เพียงฝ่ายเดียว
4. การวางแผนหลักสูตรที่ดี จะต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน
5. การดำเนินการวางแผนหลักสูตร ควรตั้งอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้
6. ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่างๆ เช่น รากฐานทางปรัชญาการศึกษา รากฐานทางจิตวิทยา รากฐานทางสังคม

7. หลักสูตรควรจะเป็นแนวทาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ ความถนัดและความสามารถเป็นรายบุคคล
8. หลักสูตรในระดับต่างๆ ควรมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันดีไม่ขาดตอน
9. การประเมินผลหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นและต้องทำเป็นระยะๆ ผลของการประเมินควรนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2.1 ที่มาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหลายหลักสูตรมาจากรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่ง เรียกว่า โปรแกรมการศึกษา ทั้งนี้เพราะแต่เดิมการศึกษาปฐมวัยไม่มีหลักสูตรมีแต่รูปแบบที่เรียกว่าโปรแกรม เช่น โปรแกรมมอนเตสซอรี โปรแกรมไฮสโคป เป็นต้น ด้วยลักษณะของการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบนี้จึงทำให้เกิดความสับสนระหว่างคำว่า การจัดการศึกษา หรือโปรแกรม กับคำว่าหลักสูตร และคำว่าการเรียนการสอน แต่หลังปี ค.ศ. 2000เป็นต้นมา จึงได้มีการจำแนกการจัดการศึกษา หลักสูตร และการเรียนการสอน ของการศึกษาปฐมวัยให้เกิดความชัดเจน ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547 : 42-43)

การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดโปรแกรมหรือการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีองค์ประกอบสำคัญคือ การจัดสภาพแวดล้อม หลักสูตร การจัดเวลาเรียน และบทบาทครูตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบมอนเตสซอรี ไฮสโคป เรกจิโอเอมิเลีย หรือเฮทสตาร์ท เป็นต้น ส่วนตัวหลักสูตรจะ หมายถึง เป้าหมายการเรียนรู้ วิธีจัดการเรียนการสอนและแนวการประเมินผล ส่วนวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นสาระที่เกี่ยวข้องด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และกระบวนการสร้างการเรียนรู้ จากนิยามนี้ทำให้เกิดภาพความเข้าใจมากขึ้น ทำให้เราทราบว่าการจัดโปรแกรมการศึกษาอาจคัดส่วนของหลักสูตร หรือ ส่วนการเรียนการสอนมาใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความสนใจของครูตั้ง ตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษาแบบมอนเตสซอรีที่สามารถใช้ได้ทั้งเป็นการจัดการศึกษาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

การจัดการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

- + สิ่งแวดล้อม
- + หลักสูตร
- + การจัดเวลาเรียน
- + บทบาทครู

หลักสูตรแบบมอนเตสซอรี

- จุดประสงค์การเรียนรู้
- การจัดการเรียนการสอน
- บทบาทครู

การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

- บทบาทครู (ครูสาริต)
- บทบาทผู้เรียน (เด็กสัมผัส)
- กิจกรรมการเรียนการสอน (ร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้)

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการมีพัฒนาการศึกษาปฐมวัยมากขึ้นทำให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยด้วยระบบการศึกษา ที่มีหลักสูตรและส่วนของการเรียนการสอนออกมาเป็นการเฉพาะ และมีการใช้คำว่าหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน จากตัวอย่างที่ยกมา ซึ่งนอกจากรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมอนเตสซอรีแล้วยังมีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบไฮสโคป แบนด์สตรีท หรือเรกจิโอเอมีเลียที่มีการจำแนกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามปัจจุบันการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวในต่างประเทศจะมีน้อยลงแต่มาเน้นการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน ซึ่งตรงกันข้ามกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยที่เน้นรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะตนมากขึ้น เช่นโรงเรียนหมู่บ้านเด็กเน้นเสรีภาพและประชาธิปไตย โรงเรียนสัมมนาเน้นศีลเด่น โรงเรียนสัตยาไสเน้นพัฒนามนุษย์ไปพร้อมกับคุณธรรม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่างจากรูปแบบของหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน หรืออุดมศึกษาตรงที่สาระหลักสูตรจะบูรณาการโดยตัวของสาระเอง เพราะเป็นหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องเน้นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมทำให้สาระหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนที่ต้องให้ทั้งความรู้และสร้างเสริมพัฒนาการ โดยสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

2.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่นักการศึกษาแต่ละคนได้กำหนดขึ้นนั้น มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถือปรัชญาใดก็จะนำหลักของปรัชญานั้นมากำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดการปฐมวัยของตนซึ่ง ราศี ทองสวัสดิ์ ได้อธิบายเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้ (ราศี ทองสวัสดิ์. 20 – 23)

ปรัชญาการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการปฐมวัยศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้มีการกล่าวถึงเปสตาลอสซี (Pestalozzi) เฟรเบล (Froebel) ดุย (John Dewey) และมอนเตสซอรี (Montessori) จึงขอนำปรัชญาการศึกษาของนักการศึกษาคนอื่น ๆ มากล่าวเพิ่มเติมดังนี้ คือ

กิเซลล์ (Arnold Gesell.1880 – 1961) มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวในวงการปฐมวัยศึกษา โดยเฉพาะเป็นที่รู้จักกันดีในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างตัวชี้บ่งพฤติกรรมที่ปรากฏในเด็กแต่ละระดับอายุ อย่างไรก็ตาม กิเซลล์ยังคงเน้นแนวคิดของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะต้องระวังตัวชี้บ่งเหล่านี้

พือาเจต์ (Piaget. 1896 – 1980) เป็นที่รู้จักกันดีในทฤษฎีทางพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ผลงานของพือาเจต์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการศึกษาจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก งานของพือาเจต์ก่อให้เกิดความสนใจและเป็นผลให้เกิดงานวิจัยอื่น ๆ มากกว่าบุคคลใด ๆ ทางการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการในรอบ 50 ปีที่ผ่านมา งานของเขายังมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดเกี่ยวกับความเจริญเติบโตทางสติปัญญาของมนุษย์ โปรแกรมที่นำเอาโครงสร้างของพือาเจต์เข้ามาปรับใช้จะเน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการทดลองและกระทำด้วยตนเอง

อีริกสัน (Erikson. 1950) เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ โดยเน้นว่าบุคลิกภาพของคนเราจะสามารถพัฒนาไปได้ดีถ้าเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจในแต่ละช่วงอายุ ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสันได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาปฐมวัยเริ่มหันไปเน้นความสำคัญทางด้านสังคม อารมณ์-จิตใจ (Eliason and Jenkins. 1990)

บรูเนอร์ (Bruner อ้างจาก ทิศนา แหมมณีและคณะ : 2535) เชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการกระทำและการสัมผัส เด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

ปรัชญาการศึกษาหรือแนวคิดของการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวข้างต้น ได้มีการนำมาศึกษาและทำการวิจัยเพื่อนำผลไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับเด็ก ความเชื่อหรือแนวคิดที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม คือองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กในระยะต้น แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายคน อาทิ ไวคาร์ท (Weikart) บอนด์ (Bond) และแมคเนล (Mcneil) ได้ทำการวิจัยระยะยาวเกี่ยวกับผลกระทบที่เด็กได้รับจากการศึกษาในระดับปฐมวัย ผลการวิจัยยืนยันความสำคัญของการศึกษาในระดับนี้ว่า มีผลในการสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในอนาคต การศึกษาของไวคาร์ทช่วยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงจะได้นำถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

เดวิด ไวคาร์ท (David Weikart) ได้พัฒนาโปรแกรมการสอนซึ่งวางรากฐานบนทฤษฎีของพือาเจต์ หลักการสอนที่ไวคาร์ทนำมาใช้นั้นสนับสนุนให้เด็กได้ลงมือกระทำต่อวัตถุและใช้ภาษาสื่อความหมายในสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและสบาย ช่วยให้เด็กได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ภาษา ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสวางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

เดวิด เอลคายด์ (David Elkind) ผู้นำของการศึกษาปฐมวัยของอเมริกาในปัจจุบันเน้นให้เห็นอันตรายของการเร่งเด็กให้เรียนรู้แต่เล็กเกินไป เขาเชื่อว่า เด็กควรได้มีโอกาสเล่นและเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง จะเป็นการช่วยเตรียมเด็กให้อยู่ในโลกทุกวันนี้ ซึ่งมีความเครียด

ลีเลียน เคทส์ (Lillian Katz) งานที่ศึกษาจะมุ่งไปที่การจัดการเรียนการสอนโดยเชื่อว่า ครูควรจะได้มีความคิดว่าประสบการณ์ที่เด็กเล็ก ๆ จะได้รับนั้นมาจากประสบการณ์ที่ครูจัดให้นั่นเอง เธอได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นที่ ๆ จะช่วยให้เด็กได้รับความรู้ เจตคติ ทักษะ และมีความมั่นคงทางอารมณ์

คอนสแตนซ์ คามิ (Constance Kamii) ได้รับปรัชญาความคิดของคูดินเรื่องของการจัดโรงเรียนระบบเปิด (open school) ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การจัดการศึกษาในระบบมนุษยนิยมนอกจากนี้ คามิ ยังได้นำทฤษฎีของพือาเจต์มาปรับใช้สอนเด็กเล็กโดยเฉพาะคณิตศาสตร์ โดยมีแนวคิดที่ว่าความเป็นตัวของตัวเองควรเป็นเป้าหมายของการศึกษา เด็ก ๆ ควรจะได้รับทราบถึงความถูกต้องของผลงานด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่เป็นฝ่ายบอก

การศึกษาแบบนีโอฮิวแมนนิส เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาอัจฉริยภาพที่แฝงอยู่ในตัวเด็กทุกคนให้ปรากฏออกมามากที่สุด โดยการพัฒนาการให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน มิใช่เป็นเพียงการป้อนเนื้อหาวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ หรือเป็นเพียงการฝึกเด็กให้ตอบคำถาม “ ถูก ” หรือ “ ผิด ” เท่านั้น แต่เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ควบคู่กันไปด้วย

การปฐมวัยศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf, 1861) การศึกษาแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยรูดอล์ฟ สไตเนอร์ วอลดอร์ฟ (Rudolf Steiner Waldorf) นักวิทยาศาสตร์และนักปรัชญาชาวออสเตรีย ได้คิดแนวการจัดการศึกษาขึ้นใหม่ เนื่องจากไม่พอใจการจัดการศึกษาในขณะนั้น มีปรัชญามุ่งช่วยให้นักเรียนมีความคิดอิสระ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีความตั้งใจที่แน่วแน่

ปรัชญาการจัดการศึกษาปฐมวัยศึกษาของนักการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมด ล้วนมุ่งให้การพัฒนาเด็กเป็นผลดีที่สุด การศึกษาปฐมวัยจะจัดในลักษณะใด ขึ้นอยู่กับปรัชญาทางการศึกษาที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดโครงสร้างขึ้น ปรัชญาทางการศึกษานี้จะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความเชื่อ และการถูกฝึกอบรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาเคยได้รับมา ปรัชญาจะเป็นเสมือนกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จของการปฐมวัยศึกษา เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารไม่สามารถกำหนดปรัชญา เนื้อหาสาระ หลักสูตรและวิธีการสอนสามารถนำมาอธิบายในแง่ของปรัชญาได้ ย่อมเสี่ยงในการจัดการศึกษาเพราะคงจะกลายเป็นเพียงแค่ฟีเลี้ยงนึ่งเฝ้าเด็กเท่านั้น

2.3 รูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว (blue print) ของการจัดโปรแกรมการศึกษาหลักสูตรบอกให้ทราบถึงจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและหลักการทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานแต่เดิมเราเรียนหลักสูตรรายวิชา ต่อมาเปลี่ยนเป็นหลักสูตรบูรณาการจนถึงปัจจุบันเปลี่ยนเป็นหลักสูตรสาระวิชา และเน้นการเรียนรู้การสอนที่เด็กเป็นศูนย์กลางเช่นกันกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเช่นกัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547 : 34 – 41)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยค่อนข้างหรือแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานและอุดมศึกษาตรงที่สาระหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งโดยลักษณะนี้ทำให้การศึกษาปฐมวัยไม่ใช่คำว่าหลักสูตร (curriculum) แต่มาใช้คำว่าโปรแกรม (program) แทน แต่มาปัจจุบันนักวิชาชีพปฐมวัยเริ่มมองเห็นภาพหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการพัฒนาเด็กองค์รวมที่ใช้ฐานทฤษฎีและวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ จึงเรียกว่าหลักสูตรโดยหมายถึงแผนการจัดโปรแกรมทั้งหมดที่บ่งบอกถึงปรัชญาและกิจกรรมตามปรัชญา (Essa, 2003 : 221) ด้วยความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวนี้จึงทำให้รูปแบบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีความเฉพาะและแตกต่างกันไปตามปรัชญาและหลักการทางทฤษฎีของแต่ละสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น รูปแบบหลักสูตรที่นำเสนอต่อไปนี้เป็นการอธิบายรูปแบบหลักสูตรตามแนวคิดและหลักการของความเชื่อแต่ละยุค ตั้งแต่เริ่มปีที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นครั้งแรกในรูปอนุบาลศึกษาของเฟรเดอริคถึงรูปแบบหลักสูตรเปิดที่เป็นรูปแบบหลักสูตรล่าสุดในปัจจุบัน

หลักสูตรเฟรเดอเบล (Froebel's Kindergarten)

เฟรเดอเบล (Friedrick Froebel, 1782 - 1852) เป็นบุคคลแรกที่พัฒนาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาโดยจัดโรงเรียนที่เรียกว่า สวนเด็ก (Kindergarten) เป็นรูปโรงเรียนซึ่งเรียกว่าโรงเรียนอนุบาล มีการฝึกหัดครูอนุบาลและมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กอย่างเป็นทางการขึ้น ซึ่งเรียกว่าการศึกษา

อนุบาล (Kindergarten education) นับว่าเป็นหลักสูตรอนุบาลแบบแรกเริ่มหรือต้นแบบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

สาระหลักสูตรที่สำคัญ คือการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นการรับรู้ความเหมือน ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวเนื่อง และการติดอย่างมีเหตุผล (Cromwell. 1994 : 6 - 7) โดยใช้ชุดอุปกรณ์ (gifts)แบบต่างๆ 10 ชุด และกิจกรรมการทำงานอาชีพ (Occupations) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน เช่น กิจกรรมศิลปะ เกม เคลื่อนไหว และจังหวะ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนเน้นการเล่นเป็นการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นสำคัญ (Read,et.al. 1993 : 183) โดยตารางกิจกรรมประจำวันเป็นแนวของการปฏิบัติการเรียนการสอนสำหรับครูโดยจัดเป็นช่วงเวลาตั้งแต่รับเด็กเข้าชั้นเรียนจนถึงส่งเด็กกลับบ้านที่ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งการทำงานอาชีพและการใช้ชุดอุปกรณ์ในการเรียน ซึ่งการจัดหลักสูตรตามแบบของเฟรเบลยังใช้อยู่ถึงปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยใช้หลักสูตรเฟรเบลที่ชัดเจนคือการมีตารางกิจกรรมประจำวันและกำหนดให้ทุกวันต้องมีกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษาและจัดสิ่งแวดล้อมแบบสวนเด็ก

หลักสูตรมอนเตสซอรี (Montessori Model)

มอนเตสซอรี (Montessori. 1870 - 1952) ได้พัฒนาหลักสูตรปฐมวัยมาจากแนวคิดการสอนเด็กปัญญาอ่อน โดยจัดเป็นโปรแกรมการเรียนสำหรับเด็กปกติที่ประกอบด้วยบทเรียนเป็นลำดับ มีการเตรียมอุปกรณ์และชั้นเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและสอดคล้องกันวิธีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรมอนเตสซอรีได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วเพราะสังคมเห็นว่าการสอนตามหลักสูตรมอนเตสซอรี แสดงถึงความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของเด็กและมีการเชื่อมสานระหว่างบ้าน เด็กสังคมขณะนั้นเห็นว่าดีกว่าหลักสูตรของเฟรเบล หลักสูตรนี้แพร่หลายในช่วงปี ค.ศ.1900

หลักสูตรมอนเตสซอรีประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการคือ 1) กิจกรรมใช้ชีวิตประจำวัน 2) กิจกรรมสัมผัส 3) กิจกรรมพัฒนาโน้ตส์ หรือวิชาการ วิธีการเรียนการสอนเด็กที่ชัดเจนของหลักสูตรมอนเตสซอรีที่สำคัญมี 2 ส่วนคือ ส่วนการเรียนรู้จากชุดการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ชุดกิจกรรมโน้ตส์และชุดกิจกรรมสัมผัสที่เด็กจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กับอีกส่วนหนึ่งคือการเรียนรู้กิจวัตรประจำวัน เช่น การตัด กวาดบ้าน การซักผ้ากิจกรรมการดูแลตนเอง เป็นต้น เด็กจะได้เรียนรู้ด้วยการใช้สัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การดู การฟัง การชิม การสัมผัส และดมกลิ่น การเรียนเชิงวิชาการตามหลักสูตรจะรวมไปถึงการเรียนรู้พยัญชนะ ร้องเพลง ภูมิศาสตร์ด้วย โดยจุดเน้นที่สำคัญของการเรียนอยู่ที่การเรียนรู้ด้วยการแก้ไขตนเอง รูปแบบหลักสูตรมอนเตสซอรีในปัจจุบันยังมีการใช้อย่างแพร่หลาย แม้ว่านักการศึกษาปฐมวัยบางกลุ่มเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ไม่เปิดโอกาสให้อิสระและภาวะสร้างสรรค์ของเด็กก็ตาม สำหรับประเทศไทยมีโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรมอนเตสซอรีในการจัดการศึกษาและมีการจัดกลุ่มเป็นชมรมโรงเรียนมอนเตสซอรี

หลักสูตรปฏิสัมพันธ์พัฒนาการ (Developmental Interactionist Model)

ปฏิสัมพันธ์พัฒนาการ (Developmental Interactionist Model) หรือหลักสูตรแบงก์สตรีท (Bank Street Approach) เป็นหลักสูตรที่เริ่มประมาณ ค.ศ.1930 โดยใช้ชื่อตามวิทยาลัยการศึกษาแบงก์สตรีท นิวยอร์กซิตี ซึ่งพัฒนารูปแบบการศึกษาอนุบาลที่เน้นปรัชญาพิพัฒน์นิยม โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการค้นคว้าและประสบการณ์ หลักสูตรนี้ไม่เน้นสื่อและวิธีการดังเช่น 2 หลักสูตรแรก แต่จุดประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเพื่อ

1. ส่งเสริมความเป็นตนเอง และการค้นคว้า
2. พัฒนาสมรรถนะเพื่อสร้างเสริมอัตมโนทัศน์ของผู้เรียนในทางบวก
3. พัฒนาการสื่อสารและการแสดงออกของตนเอง
4. ฝึกการควบคุมอารมณ์

การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบหลักสูตรปฏิสัมพันธ์ พัฒนาการไม่เน้นความรู้และวิชาการแต่จะเน้นถึงปฏิสัมพันธ์ของพัฒนาการเด็กกับสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งที่ประสบการณ์ที่เด็กได้รับให้มีปฏิสัมพันธ์ที่สร้างเสริมพุทธิปัญญาและเจตคติที่ดี กิจกรรมที่จัดให้เด็กจะเอื้อต่อความสนใจของเด็กซึ่งมีทั้งดนตรี ศิลปะ การอ่าน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และการแสดง อุปกรณ์ที่จัดเตรียมมีทั้งอุปกรณ์ที่ผลิตรวมกับอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ เด็กเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน

เด็กจะเป็นผู้เลือกเรียนอะไรก็ได้ตามแรงจูงใจในวันนั้น ๆ โดยมีครูเป็นผู้สังเกตและคอยสนับสนุนการเรียนรู้อย่างเด็กไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์หรือภาษาตามแต่เด็กจะสนใจ การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบหลักสูตรนี้นักการศึกษาไม่ชอบในแง่ของการติดตามประเมินผลเนื่องจากต้องใช้เวลารอคอยติดตามผล เพราะผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นอยู่กับเด็กที่เลือกเรียนตามทิศทางของตนเอง ซึ่งการที่เด็กจะพบว่าเด็กพัฒนาปัญญาและการเรียนรู้แล้วจึงต้องใช้เวลาปัญหาของหลักสูตรแบบนี้จึงมีข้อแม้อยู่ที่การติดตามประเมินผลเด็กที่มีความยุ่งยาก

หลักสูตรเน้นการสอน (Direct Instruction Approach)

หลักสูตรเน้นการสอนเป็นหลักสูตรของโปรแกรมเฮดสตาร์ท (Head Start program) ซึ่งไบเรเตอร์และอิงเงิลมันน์ (Carl Bereiter & Siegfried Engelmann) เป็นผู้พัฒนาขึ้นโดยจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนให้มีโอกาสการเรียนรู้ต่อเนื่องถึงระดับประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพการศึกษาคือว่าการวางฐานระบบการคิดส่วนใหญ่อยู่ในช่วงปฐมวัย จึงได้จัดโครงการที่เรียกว่า "จุดประกายสมอง : Head Start" ขึ้นโดยเน้นที่โรงเรียนต้องสร้างและพัฒนาความสามารถและศักยภาพทางวิชาการให้กับเด็ก (Gilley and Gilley, 1980 : 37) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเน้นไปที่สาระวิชาการมากกว่าส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้เป็นหลักคือ พฤติกรรมนิยมมุ่งให้เด็กได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้มีครูเป็นศูนย์กลางนำกิจกรรม มีแผนการสอน การฝึกหัดและการปฏิบัติการเป็นสำคัญวิชาหลักที่มีคือ ภาษา คณิตศาสตร์และการอ่านจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 15 – 20 คนต่อครู 1 คน

การจัดการเรียนการสอนกำหนดเป็นคาบเรียน คาบละ 20 นาที มีชั่วโมงพักอาหารว่างและดนตรี แต่ไม่มีชั่วโมงเสรี สำหรับเด็กปฐมวัยมีการดำเนินการ เช่นเดียวกันทั้งโรงเรียนเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล สิ่งที่ครูทำนอกจากสอนวิชาการครูยังทำหน้าที่พัฒนาภาษาเด็ก สร้างการรับรู้ที่ดีและปรับปรุงสุขภาพกาย สร้างเสริมการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันที่ดี ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมอย่างมากในการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญของหลักสูตรมีดังนี้ (Gordon and Browne, 1985 : 20)

1. การศึกษาชดเชย เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยในส่วนที่ขาดโอกาสโดยเสริมประสบการณ์ให้เด็ก
2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสูงในการที่จะร่วมวางแผนการสอน การตัดสินใจในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก
3. การควบคุมของชุมชน การจัดการศึกษาจะเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ปัญหาาร่วมกัน ในข้อเสนอแนะที่จะจัดประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้กับเด็ก

รูปแบบหลักสูตรเน้นการสอนยุคติลงประมาณ ค.ศ. 1980 เมื่อสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (NAEYC) นำแนวคิดการจัดการศึกษาโดยเน้นการเตรียมความพร้อม (developmentally appropriate practice) มาเป็นแนวทางจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุแรกเกิดถึง 8 ขวบ ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนที่เน้นการสอนปรับการเรียนการสอนสำหรับชั้นเด็กเล็กไปบ้างด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเล่นและศิลปะให้มากขึ้น

หลักสูตรไฮสโคป (High Scope Approach)

หลักสูตรไฮสโคปเป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพุทธิปัญญาตามหลักทฤษฎีของพียาเจต์ (Piaget) นำโดยกองทุนไฮสโคปของ เดวิดไวคาร์ท (David Weikart's High Scope Foundation) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 และต่อมาได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายเพราะเด็กได้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ และสร้างสมประสบการณ์จากการกระทำ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างความรู้ในตน (Constructivist)

สาระหลักสูตรไฮสโคปมาจากความสนใจของเด็กและประสบการณ์หลักที่ครูสามารถเลือกมาใช้ได้ เมื่อสามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แล้ว (Morrison. 2003 : 108 - 109)ประสบการณ์ 8 อย่างที่จัดให้กับเด็กมีดังนี้

1. เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเพื่อให้ได้สัมผัสทั้งหมดจากกิจกรรมและอุปกรณ์ที่เด็กเลือกเพื่อการเรียนรู้
2. การใช้ภาษาด้วยการพูด การแสดงความคิด และการเล่นภาษา
3. แสดงประสบการณ์และความคิดผ่านทางงานศิลปะ การเขียน บทบาทสมมติ และการใช้สัมผัสต่าง ๆ
4. จำแนกอุปกรณ์ตามลักษณะ ประเภท และการจัดกลุ่ม
5. การลำดับ การจัดพวก เปรียบเทียบจับคู่
6. มโนทัศน์เกี่ยวกับเลขเพื่อสร้างความเข้าใจเลขคณิตได้แก่ การนับ การเพิ่ม การลด การเรียงลำดับ
7. มติสัมพันธ์ ซึ่งจะได้จากการต่อภาพต่อชิ้นส่วน การค้นหาสิ่งรอบตัว ตำแหน่งระยะของสิ่งต่าง ๆ
8. มโนทัศน์เกี่ยวกับเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจหน่วยเวลาเป็นชั่วโมง วัน เดือน ปี การลำดับเวลาวันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ วันที่ 1 - 2....3

การจัดการเรียนการสอนเน้นหลักการวางแผน (plan) ปฏิบัติการตามแผน (Do) และทบทวนการปฏิบัติการ (Review) โดยครูทำหน้าที่วิจารณ์งานเพื่อการสร้างเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเด็กด้วยการใช้คำถามให้คิด และช่วยเสริมความคิดความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนการสอน

หลักสูตรบูรณาการภาษาแบบเน้นประสบการณ์ (Integrated Whole Language Curriculum)

หลังปี ค.ศ. 1990 มีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญหลักสูตรบูรณาการภาษาแบบเน้นประสบการณ์เป็นหลักสูตรหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาให้มีความสำคัญกับการรู้หนังสือของเด็ก โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การร่วมมือในการเรียนรู้ และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียน โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาต้องมาจากการคิดสร้างสรรค์ การพูด การเขียน การอ่านไปพร้อม ๆ กัน การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจะสร้างเสริมภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนจะเน้นประสบการณ์การอ่านดัง ๆ การฟังนิทาน การอภิปรายจากการฟัง ดูตัวหนังสือเพื่อฝึกการอ่านในขณะเดียวกันก็ต้องมีกิจกรรมการเขียน เช่น เขียนบันทึกประจำวัน การใช้สมุด

เล่มใหญ่ (big book) การอ่าน แต่ละวันครูจะจัดการเรียนที่เด็กสามารถเรียนคำหรือประโยคที่ครูจัดแสดงซึ่งในการเรียนตามหลักสูตรนี้จะบูรณาการสาระการเรียนรู้ทางวิชาการลงไปด้วย

หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่เห็นว่าการเรียนไม่ได้มาเรียนเพื่ออ่าน แต่มาเรียนเพื่อรู้ ซึ่งการรู้หนังสือ(Literacy) จึงไม่ได้หมายถึงเพียงอ่านคัดเขียน แต่รวมถึงการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เลขคณิต สังคมศึกษา และศิลปะด้วย และเด็กที่เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมด้วย

สาระหลักสูตรที่สำคัญคือ การเรียนรู้ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลป โดยบูรณาการพัฒนาการของเด็กแบบองค์รวมโดยครูเป็นผู้วางแผนประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างแผนการเรียนโดยใช้ผังมโนทัศน์ตามกรอบดังนี้ ตัวอย่างเช่น การเรียนเรื่องสวน เด็กจะพัฒนาอะไรบ้าง

การเรียนการสอนจะเน้นการวางแผนของครู และการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิปัญญาและด้านพัฒนาการ

หลักสูตรบูรณาการ (Transformation Curriculum)

หลักสูตรพัฒนาบูรณาการ พัฒนาโดยโรสแกรนท์และเบรดแคมป์ (T.Rosegrant and S.Bredkamp, 1992) เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีแนวคิดในการบูรณาการความรู้ จิตใจและวิชาการเข้าด้วยกัน โดยในการจัดการเรียนการสอนจะบูรณาการความรู้ จิตใจและวิชาการเข้าด้วยกันโดยในการจัดการเรียนการสอนจะบูรณาการความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กศักยภาพรายบุคคล ความรู้ทางวิชาการที่เด็กจะต้องได้รับนำมาบูรณาการเป็นมโนทัศน์ที่เด็กต้องเรียนรู้ กรอบหลักสูตรเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางที่ใช้พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กมาเป็นแนวทางของการจัดหลักสูตรด้วย

หลักสูตรโครงการ (Project Approach)

หลักสูตรโครงการได้นำมาใช้ในวงการศึกษาปฐมวัยหลังปี ค.ศ. 1990 เป็นหลักสูตรที่ใช้กับทุกระดับการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อ

1. สร้างความรู้ทางสังคมศึกษา กายภาพ และคณิตศาสตร์จากประสบการณ์
2. สร้างทักษะจากการสังเกต การกระทำ
3. สร้างนิสัยความรับผิดชอบ การเป็นผู้มีระเบียบวิธี
4. สร้างความรู้สึก และเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

สาระหลักสูตรเป็นหัวข้อเรื่อง (topic) ที่เด็กเลือกและครูเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ได้แก่

- ที่อยู่อาศัย
- ชุมชน
- เหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม
- สถานที่
- เวลา
- ปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- ความรู้ทั่ว ๆ ไป เช่น ทะเลทราย เรือ หมวก เดือน ปี

การจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้จากสภาพจริง ของจริง ที่เป็นการเรียนรู้ลึกใช้เวลา

ประมาณ 1 สัปดาห์หรือมากกว่า เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้การแก้ปัญหา การร่วมมือประสานงาน การสร้างองค์ความรู้และการบูรณาการ ผู้ปกครองและแหล่งเรียนรู้ของเด็กมาก หัวข้อเรื่องที่เรียนจะเป็นประโยคคำถามมากกว่าไม่ใช่เรียนเป็นหัวข้อเดียว ๆ เช่น “เขาทำสวนกันอย่างไร” หัวข้อแบบนี้จะมีแนวทางการศึกษาค้นคว้าที่กว้างขวาง ถ้าตั้งหัวข้อว่า “สวน” จะไม่เชื่อมโยงต่อการคิดโครงการ การดำเนินการเรียนการสอน มี 4 ระยะคือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 84)

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ การร่วมคิดหัวข้อเรื่อง

ระยะที่ 2 วางแผนโครงการ แผนการค้นคว้าหาความรู้

ระยะที่ 3 ดำเนินโครงการ ดำเนินตามแผน

ระยะที่ 4 สรุปผลโครงการ การนำเสนอผลการเรียนรู้

หลักสูตรอุบัติการณ์ (Emergent Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยโจนส์และนิมโม (E.Jones และ J.Nimmo, 1994) ที่มีความเห็นว่าการเรียนรู้ของเด็กน่าจะเป็นเรื่องจำเพาะบุคคล จำเพาะสถานที่ จำเพาะเวลาที่เกิดขึ้นจากการเลือกของเด็กที่ครูต้องพร้อมให้การเรียนรู้ในทันที

วิธีการเรียนการสอนจะต่างจากการสอนแบบดั้งเดิมที่ครูเป็นผู้จัด ผู้เตรียม ผู้นำการเรียนรู้ เรียกว่าเป็นอาหารกระป๋องสำเร็จรูปซึ่งแท้จริงแล้วหลักสูตรควรปรากฏเมื่อเด็กอยากรู้หรือหลักสูตรอุบัติการณ์นี้ครูจะวางแผนไว้เป็นช่วง 5 – 10 วัน เป็นสาระกว้าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก สิ่งต่าง ๆ ความแปลกใหม่และปรากฏการณ์ แล้วครูใช้การสังเกตความสนใจของเด็กไม่ว่าจะเป็นระหว่างเล่น การสนทนาหรือกิจกรรม เพื่อประเมินว่าเด็กสนใจอะไรหรือต้องการความรู้ใด ครูจะจัดการเรียนการสอนในเรื่องที่เด็กกำลังสนใจนั้นให้กับเด็กทันทีที่ส่วนแผนการสอนจะตามมาทีหลัง ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนจะอุบัติขึ้นโดยที่ครูไม่รู้ตัว

หลักสูตรเปิด (Open Structures Integrated Learning)

หลักสูตรเปิดเป็นหลักสูตรที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กจะทำหน้าที่ดีที่สุดถ้าเขารับผิดชอบและมีภาวะสร้างสรรค์ และหากได้รับการกระตุ้นเร้า ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ เด็กจะสามารถถึยขึ้นและแก้ปัญหาได้ จุดประสงค์ของหลักสูตรเน้นพัฒนาการคิด การแก้ปัญหาสร้างความพยายามและความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งครูจะต้องใช้วินัยจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการจูงใจที่จะทำให้เด็กพัฒนาสมรรถนะได้สูงสุด รูปแบบของหลักสูตรนี้ยังสนับสนุนการเรียนรู้ด้านศิลปะ ดนตรี เกม การทดลอง ภาษา การคิด และการพัฒนามโนทัศน์ด้วย ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กดำเนินกิจกรรมและสร้างเสริมประสบการณ์สัมผัสกิจกรรมนี้จัดมีทั้งชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนการจัดกลุ่มหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะอนุบาลศึกษา (Kindergarten education) มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางสังคมและทฤษฎีพื้นฐานทำให้เกิดความหลากหลายของหลักสูตรซึ่งจำแนกได้เป็น 6 กลุ่มคือ กลุ่มเน้นอ่านคัดเขียน กลุ่มเน้นเนื้อหา กลุ่มเน้นปฏิบัติการ ซึ่ง(Essa, 2003 : 224 – 233) ได้สรุปว่าหลักสูตรสามารถจำแนกได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 กลุ่มคือ

1. หลักสูตรเน้นสาระ (Theme – based curriculum) เป็นหลักสูตรที่ครูกำหนดเรื่องที่สัมพันธ์กับตัวเด็ก ความสนใจของเด็กและชีวิตประจำวันของเด็ก ตัวเอง ครอบครัวและชุมชน ซึ่งผู้นำไปใช้จะต้องนำไปจัดหน่วยการเรียนรู้ วางแผนการสอนระยะยาวตลอดปีการศึกษา ซึ่งกิจกรรมจะเป็นหน่วยที่เล็กของหลักสูตร

2. หลักสูตรปฏิบัติการ (Emergent Curriculum) เป็นหลักสูตรทางเลือกที่เน้นความสนใจของเด็กเป็นหลัก กระบวนการที่นำมาใช้คือ หลักสูตรแบบเรจีโอเอมีเลีย และหลักสูตรแบบโครงการที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้เดี่ยว ลุ่มลึกและรู้จักการค้นคว้าหาความรู้โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้และกระหายที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้ร่วมเรียนกับเด็ก (co – learner) และประมวลความรู้

การที่ครูหรือโรงเรียนใดจะเลือกจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรแบบใดขึ้นอยู่กับความเชื่อในลักษณะการเรียนการสอนและหลักการทางการศึกษาของหลักสูตรนั้น ๆ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องเป็นการเรียนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก (Developmentally Appropriate Practice) กล่าวคือสอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้าน สาระมีความหมายกับเด็ก เด็กได้เรียนรู้ลึกและเข้าใจ ข้อความที่เสริมที่มีรวมถึงรู้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรมและชุมชนที่เป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตของเด็กด้วย

2.4 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

2.4.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบันมิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2.4.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณสำหรับเด็กแต่ละคน จะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

2.4.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ของเด็ก สั่งให้เด็กทำตามเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้นำ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนางานตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะกับเด็ก

2.4.4 การบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละ

วันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะหลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

2.4.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงานการแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

2.4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดต่าง ๆ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงกำหนดสาระสำคัญและโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้น ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

2.5 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้าน อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคน

ดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคมโดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง

ระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชม และ แสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และ รักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2.6 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ คุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะ

ต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ทันเวลาที่ ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

คุณลักษณะตามวัยซึ่งเกิดในเด็กวัย 3-5 ปีที่น่าเสนอต่อไปนี้มีทั้งส่วนที่นำมาจากหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และส่วนที่ค้นคว้าเพิ่มให้ ซึ่งผู้สอนสามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้อีก

คุณลักษณะตามวัย

อายุ พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
1. ด้านร่างกาย 1.1 กล้ามเนื้อใหญ่	- รับบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดได้ด้วยตนเอง - กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ - วิ่งตามลำพังได้	- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ - กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ - วิ่งและหยุดได้อย่างคล่อง	- รับบอลที่กระดอนจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง - วิ่งได้เร็วและหยุดได้ทันที
1.2 กล้ามเนื้อเล็ก	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ - เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดให้ - เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดได้ - เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้ - ใช้กลิ้งเนื้อเล็กได้ดี เช่น ดัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
1.3 สุขภาพอนามัย	- มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ	- มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ	- มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูงและมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ

คุณลักษณะตามวัย (ต่อ)

พัฒนาการ อายุ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
2. ด้านอารมณ์และ จิตใจ 2.1 การแสดงออกทางด้านอารมณ์ 2.2 ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 2.3 คุณธรรมและจริยธรรม	- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม - แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก - เริ่มรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง - เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบสนใจ - เริ่มแสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ - เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนเองและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น - เริ่มรู้จักเก็บของเล่น - เริ่มรู้จักรอคอย - เริ่มตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ ได้	- ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - เริ่มควบคุมอารมณ์ได้บางครั้ง - รับบทบาทหน้าที่ของตนเอง - รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบสนใจ - แสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน - ไม่แย่งหรือหยิบของของผู้อื่นมาเป็นของตน - รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักรอคอยอย่างเหมาะสมกับวัย - รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น	- รักครู / ผู้สอน - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น เช่น อายง่าย - รับบทบาทหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - รู้จักเลือกเล่น ทำงานตามตนชอบสนใจและทำได้ - รู้จักชื่นชมในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น - แสดงความรักเด็กที่เล็กกว่าและสัตว์เลี้ยงต่างๆ - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ - ไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน - รู้จักจัดเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักรอคอยและเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง - รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น
3. ด้านสังคม 3.1 การช่วยเหลือตนเอง	- ล้างมือได้ - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง - รู้จักใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม	- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกเลอะเทอะ - รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม	- เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้และแต่งตัวได้ - ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ - ทำความสะอาดร่างกายได้

คุณลักษณะตามวัย (ต่อ)

พัฒนาการ อายุ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
3.2 การอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นและการมี คุณธรรม	- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง - เริ่มปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลง	- เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ - เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น - ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลง	- เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ - รู้จักการให้และการรับ - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม
3.3 การอนุรักษ์ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม	- ลงร่วมกัน - รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้	- ร่วมกัน - มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย - รู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - รู้จักรักสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน	- สถานศึกษา - ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ - แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว
4. ด้านสติปัญญา	- ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ได้ - บอกชื่อตนเองได้ - รู้จักใช้คำถามอะไร - ขีดเขียนเส้นอย่างอิสระได้ - จับคู่สีต่างๆได้ประมาณ 3-4 สี - ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว - วาดภาพตามความพอใจของตน - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น - เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวต่างๆ - เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น	- ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้ - บอกชื่อ นามสกุลของตนเองได้ - ชอบถาม "ทำไม" - เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้ - ชี้และบอกสีได้ประมาณ 4-6 สี - พูดเกี่ยวกับ "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" - จำแนกสิ่งต่างๆด้วย ประมาณ สัมผัสทั้งห้าได้ - สำรวจและทดลองเล่นกับของเล่นหรือสิ่งของต่างๆตามความคิดของคนได้ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ - เล่านิทานหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้ - เรียนรู้จากการสังเกตฟังด้วยตนเอง	- ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้ - บอกชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของตนเองได้ - ชอบถาม "ทำไม" "อย่างไร" "ที่ไหน" - เขียนชื่อ นามสกุลของตนเองตามแบบได้ - บอกและจำแนกสีต่างๆได้ - บอกเวลา "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" - จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ดี - ใช้สิ่งของรอบตัวเป็นสื่อสมมติในการเล่นบทบาทตามจินตนาการ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ - เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิดหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญๆของเด็กปฐมวัยที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนัก เพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไป ถ้าผู้สอนไม่เข้าใจยอมทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็ก 3 ขวบ ชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุให้เด็กวัยนี้มีเพียงพอที่จะสนองความต้องการไม่เกิดการรอคอยนานจนเกินไป หรือเด็ก 3 ขวบต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาการทางกล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลัง สามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดกิจกรรมสามล้อให้เด็ก 3 ขวบ ได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับวัย หรือเด็ก 4 ขวบ ชอบท้าทายผู้ใหญ่ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและควรให้เด็กได้รับรู้เรื่องขอบเขตและวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

2.7 โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี	
	อายุ 3 – 5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	✎ ด้านร่างกาย ✎ ด้านอารมณ์และจิตใจ ✎ ด้านสังคม ✎ ด้านสติปัญญา	✎ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ✎ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ✎ ธรรมชาติรอบตัว ✎ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษา	

1. การจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ 3 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 1 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ปี อาจเรียกชื่ออนุบาล 2 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 5 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 3 หรือเด็กเล็ก

2. ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 – 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

3. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบ

บูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1 ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว อย่างไร และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของพื้นที่ ระยะ ผ่านประสบการณ์สำคัญ การบรรจุและเทออก ดังนั้นผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นบรรจุทราย/น้ำลงในภาชนะหรือถ่ายเททราย/น้ำออกจากภาชนะต่างๆ ขณะเล่นทราย เล่นน้ำ เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีก มีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ ผู้ใหญ่และเด็กอื่น ฯลฯ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญจะยึดประสบการณ์สำคัญเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจ

เกี่ยวกับจัดสื่อ และช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน

ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

3.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านร่างกาย)	ตัวอย่างกิจกรรม
การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่	
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ - การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ - การเล่นเครื่องเล่นสนาม	เช่น ดบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้าอยู่กับที่ ฯลฯ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด คืบหน้า ก้าวกระโดด เคลื่อนที่ไปข้างหน้า-ข้างหลัง ข้างซ้าย-ข้างขวา ฯลฯ เช่น เคลื่อนไหวพร้อมเชือก ผ้าแพร ฯลฯ ตามจินตนาการหรือตามคำบรรยายของผู้สอน ฯลฯ เช่น เล่นปีนป่ายเครื่องเล่น ขี่จักรยานสามล้อ ฯลฯ
การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก	
- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส - การเขียนภาพและการเล่นกับสี - การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ - การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน	เช่น ร้อยลูกปัด ต่อกภาพติดต่อ ฯลฯ เช่น เขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ แป้งสี ทับสี ฯลฯ เช่น ปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน ประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ เช่น เล่นทราย น้ำ ต่อก้อนไม้/บล็อก/พลาสติกสร้างสรรค์ ฯลฯ
การรักษาสุขภาพ	
การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย	เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม รับประทานอาหารกลางวันที่ครบห้าหมู่
การรักษาความปลอดภัย	
การรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน	เช่น เล่นเครื่องเล่นที่ถูกวิธี การระวังรักษาตนเองขณะเจ็บป่วย เป็นไข้หวัด ฯลฯ

3.1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ (ด้านอารมณ์และจิตใจ)	ตัวอย่างกิจกรรม
ดนตรี	
• การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี • การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ • การร้องเพลง	เช่น ทำท่าตามจังหวะ เสียงดนตรี ฯลฯ เช่น เล่นเครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ เช่น ร้องเพลงผัก ผลไม้ เพลงแปรงฟัน ฯลฯ
สุนทรียภาพ	
• การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม • การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ	เช่น เขียนภาพตามความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะ ฯลฯ เช่น ฟัง/เล่าเรื่องราว/เหตุการณ์สนุกสนานต่างๆ และเล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ
การเล่น	
• การเล่นอิสระ • การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม • การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	เช่น เล่นอิสระตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นอิสระกลางแจ้ง ฯลฯ เช่น ทำศิลปะเป็นรายบุคคล ศิลปะแบบร่วมมือเล่นเสรี เล่นอิสระในมุมเล่นเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ฯลฯ เช่น เล่นตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ
คุณธรรม จริยธรรม	
• การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ	เช่น ไปทำบุญที่วัด มัสยิด โบสถ์ ฯลฯ

3.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ฯลฯ ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ (ด้านสังคม)	ตัวอย่างกิจกรรม
เรียนรู้ทางสังคม	
• การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง • การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น • การวางแผน ดัดสนใจเลือก และลงมือปฏิบัติ • การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น	เช่น แต่งตัว ล้างมือ รับประทานอาหาร ฯลฯ เช่น แบ่งกลุ่ม 2-4 คน ร่วมกันประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ เช่น วางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะ ทำงานศิลปะตามที่วางแผนไว้ ฯลฯ เช่น เลือกทำกิจกรรมศิลปะตามความสนใจเลือกมุมเล่นตามความสนใจของตน ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสังคม)	ตัวอย่างกิจกรรม
• การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพ ความคิดเห็นของผู้อื่น • การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพ ความคิดเห็นของผู้อื่น • การแก้ปัญหาในการเล่น • การปฏิบัติตามธรรมเนียมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความ เป็นไทย	เช่น เลือกทำกิจกรรมศิลปะตามความสนใจเลือกมุม เล่นตามความสนใจของตน ฯลฯ เช่น สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็นของเด็กอื่นๆ ฯลฯ เช่น เล่นเกมการศึกษา แก้ปัญหา / ข้อขัดแย้งขณะ เล่นอิสระกับเด็กอื่นๆ ฯลฯ เช่น รดน้ำดำหัว ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ฯลฯ

3.1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็ก ได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนก และเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ ระยะ) และเวลา ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
การคิด	
• การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น • การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ • การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง • การรับรู้ และแสดง • การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของ เล่นและผลงาน • การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่างๆ	เช่น ชิมรสผลไม้ สัมผัสผิววัตถุเรียบ-ขรุขระ ฯลฯ เช่น เคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางสัตว์ชนิดต่างๆ บุคคลที่ชอบเลียนเสียงสัตว์ ฯลฯ เช่น ใช้บล็อกก่อสร้างเป็นสวนสัตว์หลังจากไป ทัศนศึกษาที่สวนสัตว์ บันทึกลงเป็นตัวสัตว์ต่างๆ ฯลฯ เช่น เขียนภาพระบายสี บันทึกลง ฯลฯ เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ วัสดุประกอบ ฯลฯ
การใช้ภาษา	
• การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด • การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของ ตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง • การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ • การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน	เช่น ให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจ ในสิ่งต่างๆ ฯลฯ เช่น ให้เด็กเล่นทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฯลฯ เช่น ให้เด็กอธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจหรือสิ่งที่คิด ฯลฯ เช่น ฟังนิทาน/เรื่องราวต่างๆ/คำคล้องจอง/ คำกลอน ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
การใช้ภาษา (ต่อ)	
• การเขียนในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง	เช่น เขียนภาพ เขียนชื่อตนเอง เขียนบัตรอวยพร เขียนภาพนิทาน / เรื่องนิทาน ฯลฯ
• การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์ จากหนังสือนิทาน / เรื่องราวที่สนใจ	เช่น อ่านนิทาน อ่านป้ายและสัญลักษณ์ที่เด็กสนใจอ่าน นิทานให้เพื่อฟัง ฯลฯ
การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ	
• การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่าง ของสิ่งต่างๆ • การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม • การเปรียบเทียบเช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ • การเรียงลำดับ • การคาดคะเนสิ่งต่างๆ • การตั้งสมมติฐาน • การตั้งสมมติฐานสิ่งต่างๆ • การทดลองสิ่งต่างๆ • การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	เช่น สำรวจวัตถุสิ่งต่างๆ และสนทนาเกี่ยวกับลักษณะของวัตถุสิ่งของนั้นๆ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งต่างๆ ที่สนใจ และสนทนาร่วมกัน ฯลฯ เช่น จับคู่ความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ จำแนกชนิดของผักผลไม้เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ เช่น ใช้วัสดุของจริงเปรียบเทียบยาว-สั้น ฯลฯ เช่น การเรียงลำดับขนาดลูกบอล เรียงลำดับขนาดดินสอ ฯลฯ เช่น การคาดคะเนชื่อเรื่องนิทาน ฯลฯ เช่น ตั้งสมมติฐานก่อนทดลอง จม-ลอย ฯลฯ เช่น จม-ลอย แม่เหล็ก กับวัตถุต่างๆ หนัก-เบา การปลูกพืช ฯลฯ เช่น จม-ลอย แม่เหล็ก แม่เหล็กกับวัตถุต่างๆ หนัก-เบา การปลูกพืช ฯลฯ เช่น ให้เด็กสำรวจก้อนไม้รูปทรงต่างๆ และนำมาก่อสร้างเป็นเก้าอี้ โต๊ะ โทรศัพท์หรือสิ่งต่างๆ ฯลฯ
จำนวน	
• การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน • การนับสิ่งต่างๆ • การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง • การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ	เช่น จัดสื่อ วัสดุของจริงให้เด็กเปรียบเทียบจำนวนประกอบอาหาร ชั่ง ตวงส่วนผสม ฯลฯ เช่น นับจานชามนับถ้วยน้ำรวบรวมสิ่งต่างๆ และนับจำนวน ฯลฯ เช่น จับคู่ถ้วยกับจานรอง ช้อนกับส้อมแผ่นรองปั้นกับดิน ฯลฯ เช่น จัดสื่อ อุปกรณ์ให้เด็กเล่นนับจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)	
• การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และการเทออก	เช่น เล่นทราย – น้ำ ก่อสร้างบล็อก ฯลฯ
• การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน • การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน	เช่น ให้เด็กเล่นปืนปายเครื่องเล่นสนาม ลอดอุโมงค์ และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ระยะจากมุมมองต่างๆ เช่น ให้เด็กเล่นปืนปายเครื่องเล่นสนาม ลอดอุโมงค์ และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ระยะจากมุมมองต่างๆ
• การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน	เช่น สำรวจสิ่งต่างๆ ที่คุ้นเคยและอธิบายตำแหน่งที่อยู่ของสิ่งนั้นๆ ฯลฯ
• การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของตนและสิ่งต่างๆ	เช่น เล่นสำรวจสถานที่ที่คุ้นเคยและอธิบายถึงทิศทางระยะทางของสถานที่นั้นๆ ฯลฯ
• การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ	เช่น ให้เด็กเขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ ดูนั่งรูปภาพกับเด็ก ฯลฯ
เวลา	
• การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ	เช่น เคลื่อนไหว-ช้า และหยุดตามจังหวะสัญญาณทดลอง ชี้อักษรสามล้อและหยุดตามสัญญาณ ฯลฯ
• การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ	เช่น เชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ ทบทวนกิจวัตรประจำวันที่ทำ ฯลฯ
• การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ	เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
• การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ	เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
• การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู	เช่น สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาเกี่ยวกับสภาพอากาศ ฯลฯ
• การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	เช่น ให้เด็กสำรวจก้อนไม้รูปทรงต่างๆ และนำมาก่อสร้างเป็นเก้าอี้ โต๊ะ โทรศัพท์หรือสิ่งต่างๆ ฯลฯ
จำนวน	
• การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยว่า เท่ากัน	เช่น จัดสื่อ วัสดุของจริงให้เด็กเปรียบเทียบจำนวนประกอบอาหาร ชั่ง ตวงส่วนผสม ฯลฯ
• การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ	เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
• การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู	เช่น สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาเกี่ยวกับสภาพอากาศ ฯลฯ

3.2 สารที่ควรเรียนรู้ สารในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียดทั้งนี้เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสารที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการ จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระการเรียนรู้มาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สารที่ควรเรียนรู้อีกใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สารที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ดังนี้

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตาของตนเอง รู้จักอวัยวะต่างๆ และวิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดี เรียนรู้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง คนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองแล้ว เด็กควรเกิดแนวคิดดังนี้

ฉันมีชื่อตั้งแต่เกิด ฉันมีเสียง รูปร่างหน้าตาไม่เหมือนใคร ฉันภูมิใจที่เป็นตัวฉันเอง เป็นคนไทยที่ดี มีมารยาท มีวินัย รู้จักแบ่งปัน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร ฯลฯ

ฉันมีอวัยวะต่างๆ เช่น ตา หู จมูก ปาก ขา มือ ผม นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ และฉันรู้จักวิธีรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขภาพดี

ฉันต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย และพักผ่อน เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโต

ฉันเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่น เมื่อทำงาน เล่นคนเดียว และเล่นกับผู้อื่น

ฉันอาจรู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ เหนื่อย หรืออื่นๆ แต่ฉันเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดี และเมื่อฉันแสดงความคิดเห็น หรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง แสดงว่าฉันมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดของฉันเป็นสิ่งสำคัญ แต่คนอื่นก็มีความคิดที่ดีเหมือนฉันเช่นกัน

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิด และมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิดแนวคิด ดังนี้

ทุกคนในครอบครัวของฉันเป็นบุคคลสำคัญ ต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค รวมทั้งต้องการความรัก ความเอื้ออาทร ช่วยดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานและปฏิบัติตามข้อตกลงภายในครอบครัว ฉันต้องเคารพ เชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวปฏิบัติตามกฎที่ต้องตามกาลเทศะ ครอบครัวของฉันมีวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเกิดของบุคคลในครอบครัว วันทำบุญบ้าน ฯลฯ ฉันภูมิใจในครอบครัวของฉัน

สถานศึกษาของฉันมีชื่อ เป็นสถานที่ที่เด็กๆ มาทำกิจกรรมร่วมกันและทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย สถานที่ศึกษาของฉันมีคนอยู่ร่วมกันหลายคน ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยกันรักษาความสะอาดและทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่วนครูรักฉันและเอาใจใส่ดูแลเด็กทุกคน เวลาทำกิจกรรมฉันและเพื่อนจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ รับฟังความคิดเห็น และรับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน

ท้องที่ของฉันมีสถานที่ บุคคล แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆที่สำคัญ คนในท้องถิ่นที่ฉันอาศัยอยู่มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ครู แพทย์ ทหาร ตำรวจ ชาวนา ชาวสวน พ่อค้าแม่ค้า ฯลฯ ท้องถิ่นของฉันมีวันสำคัญของตนเอง ซึ่งจะมีการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกันไป

ฉันเป็นคนไทย มีวันสำคัญของชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง ฉันและเพื่อนนับถือศาสนา หรือมีความเชื่อที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ฉันภูมิใจที่ฉันเป็นคนไทย

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเป็นตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ แนวคิดที่ควรให้เกิดหลังจากเด็กเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว มีดังนี้

ธรรมชาติรอบตัวฉันมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตต้องการน้ำและอาหารเพื่อเจริญเติบโต สามารถปรับตัวให้เข้ากับลักษณะอากาศ ฤดูกาล และยังต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สำหรับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น น้ำ หิน ดิน ทราย ฯลฯ มีรูปร่าง สี ประโยชน์และโทษต่างกัน

ลักษณะอากาศรอบตัวแต่ละวันอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ บางครั้งฉันทายลักษณะอากาศได้จากสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น เมฆ ท้องฟ้า ลม ฯลฯ ในเวลากลางวันเป็นช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก คนส่วนใหญ่จะตื่นและทำงาน ส่วนฉันไปโรงเรียนหรือเล่น เวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ตกจนดวงอาทิตย์ขึ้น ฉันและคนส่วนใหญ่จะนอนพักผ่อนตอนกลางคืน

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติรอบตัวฉัน เช่น ต้นไม้ สัตว์ น้ำ หิน ดิน ทราย อากาศ ฯลฯ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตต้องได้รับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นรอบๆตัวฉัน เช่น บ้านอยู่อาศัย ถนนหนทาง สวนสาธารณะ สถานที่ต่างๆ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนรวมทั้งตัวฉันช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาสาธารณสุขสมบัติโดยไม่ทำลายและบำรุงรักษาให้ดีขึ้นได้

3.2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก ทั้งนี้เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิดแนวคิด ดังนี้

สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันมีชื่อ ลักษณะต่างๆ กัน สามารถแบ่งตามประเภท ชนิด ขนาด สี รูปร่าง พื้นผิว วัสดุ รูปเรขาคณิต ฯลฯ

สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันส่วนใหญ่มีสี ยกเว้นกระจกใส พลาสติก น้ำบริสุทธิ์ อากาศบริสุทธิ์ ฉันเห็นสิ่งต่างๆ ด้วยตา แสงสว่างช่วยให้ฉันมองเห็นสี สีมีอยู่ทุกหนทุกแห่งที่ฉันสามารถเห็นตามดอกไม้ เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์ และอื่นๆ สีที่ฉันเห็นมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีแต่ละสีทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน สีบางสีสามารถใช้เป็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์สื่อสารกันได้

การนับสิ่งต่างๆ ทำให้ฉันรู้จำนวนสิ่งของ และจำนวนนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ฉันเปรียบเทียบสิ่งของต่างๆ ขนาด จำนวน น้ำหนัก และจัดเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตาม ขนาด ตำแหน่ง ลักษณะที่ตั้งได้

คนเราใช้ตัวเลขในชีวิตประจำวัน เช่น เงิน โทรศัพท์ บ้านเลขที่ ฯลฯ ฉันรวบรวมข้อมูลง่ายๆ นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยนำเสนอด้วยรูปภาพ แผนภูมิ แผนผัง แผนที่ ฯลฯ

สิ่งที่ช่วยฉันในการชั่ง ตวง วัด มีหลายอย่าง เช่น เครื่องชั่ง ไม้บรรทัด สายวัด ถ้วยตวง ช้อนตวง เข็มนาฬิกา สิ่งของอื่นๆ บางอย่างฉันอาจคาดคะเนหรือกะประมาณ

เครื่องมือ เครื่องใช้มีหลายชนิดและหลายประเภท เช่น เครื่องใช้ในการทำสวน การก่อสร้าง เครื่องใช้ภายในบ้าน ฯลฯ คนเราใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน แต่

ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในเวลาใช้เพราะอาจเกิดอันตราย และเกิดความเสียหายได้ ถ้าใช้ผิดวิธี หรือใช้ผิดประเภท เมื่อใช้แล้วควรทำความสะอาด และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

ฉันเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้ด้วยการเดินหรือใช้ยานพาหนะ พาหนะบางอย่างที่ฉันเห็นเคลื่อนที่ได้โดยการใช้เครื่องยนต์ ลม ไฟฟ้า หรือคนเป็นผู้ทำให้เคลื่อนที่ที่เราเดินทางหรือขนส่งได้ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ พาหนะที่ใช้เดินทาง เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถไฟ เครื่องบิน เรือ ฯลฯ ผู้ขับขี่จะต้องได้รับใบ

อนุญาตขับขี่และทำตามกฎหมายจราจรเพื่อความปลอดภัยของทุกคน และฉันต้องเดินบนทางเท้า ข้ามถนนตรงทางม้าลาย สะพานลอย หรือตรงที่มีสัญญาณไฟ เพื่อความปลอดภัยและต้องระมัดระวังเวลาข้าม

ฉันติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น โดยการไปมาหาสู่ โทรศัพท์ โทรเลข จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ และฉันทราบข่าวเคลื่อนไหวต่างๆ รอบตัวด้วยการสนทนา ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ หนังสือเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกไปยังผู้อ่าน ถ้าฉันชอบอ่านหนังสือ ฉันก็จะมีความรู้ ความคิดมากขึ้น ฉันใช้ภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งมักมีจุดเน้นหรือจุดเด่นของตนเองปรากฏอยู่ในปรัชญา คำขวัญ วิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ๆ กระบวนการบริหารจัดการที่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน โดยมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารครู บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

แนวทางดำเนินการ

- จัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับความรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้ทุกฝ่ายรับทราบ
- ประชุมชี้แจง / ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

แนวทางดำเนินการ

- ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารประกอบหลักสูตร

- ศึกษานโยบายและแผนการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ
- ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร
- จัดอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร
- สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น
แนวทางดำเนินการ

- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น

1.4 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

แนวทางดำเนินการ

- รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ปกครอง เป็นต้น
- นำข้อมูลมาจัดทำให้เป็นระบบ

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญโรงเรียน

แนวทางดำเนินการ

- กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ งาน กิจกรรม / โครงการ ของสถานศึกษา
- จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับ ดำเนินการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนดในแผนพัฒนา โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง

1.6 ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับ
สถานศึกษา

แนวทางดำเนินการ

- จัดให้มีประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่นป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมาย ข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โหมเพจ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยมพบปะ ประชาชนและผู้ปกครอง

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- 2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.3 กำหนดจุดหมายของหลักสูตร
- 2.4 กำหนดระยะเวลาเรียน (อนุบาล 1 – อนุบาล 3)
- 2.5 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี / รายชั้น
- 2.6 กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์
- 2.7 กำหนดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- 2.8 กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้

2.9 กำหนดแนวทางการประเมินพัฒนาการ

2.10 กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

แนวทางดำเนินการ

- ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
- จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยระบุ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก สาระการเรียนรู้รายปี / รายชั้นการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมิน พัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อาจารย์หรือวิทยากรอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความเป็นของสถานศึกษา

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.1 วางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

3.2 วางแผนการอบรมบุคลากรในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

3.3 แต่งตั้งคณะทำงาน

3.4 ดำเนินการตามแผน

3.5 กำกับติดตามผลการดำเนินงาน

แนวทางดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์

- กำหนดวิธีการประชาสัมพันธ์
- ออกแบบเอกสารต่าง ๆ

2. การอบรมบุคลากร

- กำหนดเรื่องที่จะอบรมให้กับบุคลากร
- วัน เวลา สถานที่ใช้ในการอบรม

3. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ

- โดยกำหนดหน้าที่และขอบข่ายของงานที่ได้รับมอบหมาย

4. ปฏิบัติตามแผนที่ระบุไว้ และกำกับติดตามผลการดำเนินงาน

ภารกิจที่ 4 การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

4.2 กำหนดการจัดประสบการณ์ตลอดปีจากสาระการเรียนรู้รายปี / รายชั้น หรือหน่วยการเรียนรู้

4.3 กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน

4.4 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์

4.5 จัดประสบการณ์

แนวทางดำเนินการ

ให้ศึกษาเอกสารคู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของสำนักงานคณะ

กรรมการศึกษาเอกชน

ภารกิจที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ต้องทำอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง / พัฒนาได้

แนวทางดำเนินการ

แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

- ประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามผล การประเมิน
- กำหนดเครื่องมือในการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการประเมิน
- บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับ ติดตาม ผลการประเมิน การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่ปฏิบัติการ

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงานที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

สถานศึกษานำผลการดำเนินงานและเขียนรายงานที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางดำเนินการ

- วิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- รายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนา

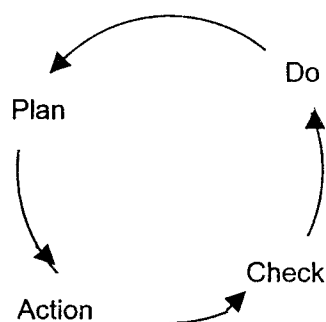
ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับปรุง / พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางดำเนินการ

- ประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ
- วางแผนปรับปรุง พัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย

กระบวนการทำงาน

ภาพประกอบ 2 กระบวนการทำงาน

3.2 แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจของบุคลากรภายในสถานศึกษา รวมทั้งบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน ช่วยเสนอแนวคิด ประสพการณ์ เพื่อนำมา กำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้ได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มตามศักยภาพ ตอบสนองความต้องการของชุมชนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะตามวัยสาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ต้องตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กปฐมวัย สถานศึกษาและชุมชน สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังต่อไปนี้

ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งควรประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาปฐมวัย
2. ปรัชญาของการจัดการศึกษาสถานศึกษาปฐมวัย
3. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
4. จุดมุ่งหมาย
5. ระยะเวลาเรียน
6. สาระการเรียนรู้
7. ประสบการณ์การเรียนรู้
8. บรรยากาศการเรียนรู้
9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
10. ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
11. แผนการจัดประสบการณ์
12. ภาคผนวก

3.3 การจัดทำหลักสูตร

1. กำหนดข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

การกำหนดข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาเขียนระบุ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน สถานที่ตั้ง จำนวนเนื้อที่ อาคาร สภาพทั่วไป ของเด็ก ครู ชุมชน ระบบการบริหาร และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ และควรปรากฏอยู่ในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน

วิธีการเขียน ใช้การเขียนบรรยายให้กระชับชัดเจน อาจจะมีตารางข้อมูล หรือ แผนผัง หรือภาพถ่ายได้บ้าง

2. กำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน หมายถึง ความเชื่อ หลักการ อุดมการณ์ แนวคิด หลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน โรงเรียนเชื่อว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้อย่างไร หลักการในการพัฒนาเด็กเป็นอย่างไร คุณลักษณะของเด็กในอุดมการณ์ในความเห็นของโรงเรียนเป็นอย่างไร

ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว กับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยจะสอดคล้องต้องกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพียงแต่ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนต้องกำหนดให้ชัดเจน เพื่อจะชี้ชัดให้เห็นถึงแนวคิด ความเชื่อหลัก ในการจัดการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น

วิสัยทัศน์ หมายถึง เจตนารมณ์ อุดมการณ์ ความเชื่อของสถานศึกษาที่คาดหวังจะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นการคิดไปข้างหน้าอย่างมีเอกลักษณ์ เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ สถานศึกษาควรระบุปรัชญาของสถานศึกษาที่ต้องการให้เป็น ว่ามีลักษณะอย่างไร พยายามเขียนให้ชัดเจน สอดคล้องกับปรัชญาของสถานศึกษา สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของสังคมรวมทั้งความต้องการพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ภารกิจ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ เพื่อให้วิสัยทัศน์ของโรงเรียนปรากฏเป็นจริง วิธีการเขียนสถานศึกษาควรระบุกิจกรรมที่จำเป็นต้องทำ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เพื่อสะท้อนกรอบความคิดในการทำงาน และการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

เป้าหมาย หมายถึง ผลสัมฤทธิ์หรือจุดหมายที่สถานศึกษาคาดหวังให้เกิดกับเด็กปฐมวัยตามภาระงานหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติ สถานศึกษาเขียนระบุเป้าหมายให้สอดคล้องกับภารกิจให้ค่อนข้างชัดเจนว่าต้องการอย่างไร เป้าหมายที่ดีควรมีการระบุเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

3. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย

3.1 การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์หมายถึง พฤติกรรมหรือความสามารถโดยรวมตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ที่สถานศึกษาคาดหวังให้เกิดขึ้นกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่โรงเรียนกำหนด

การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ควรพิจารณามาตรฐานที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เป็นหลัก เพราะเป็นมาตรฐานกลางที่ต้องการให้เด็กไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังที่ กำหนดไว้ นั่นคือโรงเรียนควร

จะกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางเป็นเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นพิจารณาว่าโรงเรียนมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ที่เป็นของโรงเรียนอย่างไร โรงเรียนมุ่งเน้นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเป็นพิเศษอย่างไร ก็กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นส่วนของโรงเรียนเพิ่มเติม แต่ต้องสอดคล้อง เป็นไปตามหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

โรงเรียนใดที่พิจารณาแล้วเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางที่เป็นมาตรฐานทั้ง 12 ประการ ครอบคลุมแล้ว สอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียนอยู่แล้วจะใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางเลยก็ได้

3.2 การกำหนดคุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ โรงเรียนควรกำหนดคุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อให้ครูเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อนำไปจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันครูจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ

คุณลักษณะตามวัยของเด็กนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยคณะทำงานที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในเรื่องพัฒนาการเด็ก ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น โดยจัดทำเป็นเอกสารชื่อ คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และคุณลักษณะตามวัยดังกล่าวจะปรากฏใช้ในเอกสารประเมินพัฒนาการ และสมุดรายงานประจำเด็ก (อบ.1 /อบ.2) ขอให้โรงเรียนได้ศึกษาและนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะตามวัยของเด็กในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนต่อไป

4. การกำหนดระยะเวลาเรียน

ระยะเวลาเรียนหมายถึง ช่วงระยะเวลาที่สถานศึกษาจัดการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนระยะเวลาของการจัดการศึกษาปฐมวัยในแต่ละหน่วยงาน ในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของโรงเรียนนั้น ๆ เช่น บางโรงเรียนเปิดสอน 3 ปีการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี บางโรงเรียนเปิดสอน 2 ปีการศึกษา รับเด็กอายุ 4 – 5 ปี หรือบางโรงเรียนเปิดสอนการศึกษาปฐมวัยเพียง 1 ปี รับเด็กอายุ 5 ปี เป็นต้น

ดังนั้นในส่วนของการกำหนดระยะเวลาเรียนนี้ ขอให้เขียนระบุระยะเวลาในการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ตามที่ได้รับอนุญาตจากสำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

5. การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี รายชั้น หรือกำหนดหน่วยการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม

องค์ความรู้คือ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่นับเนื้อหาการท่องจำ

ทักษะ หรือ กระบวนการ หมายถึง การบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ ทักษะดังกล่าว เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย

สาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หรือหลักสูตรแกนกลาง กำหนดเป็น 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญ และ สาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งใช้สำหรับจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ระดับอายุ คือ ใช้กับทั้งเด็กอนุบาล 1 อนุบาล 2 อนุบาล 3

ประสบการณ์สำคัญ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็ก หากเด็กได้รับประสบการณ์เหล่านี้แล้ว จะช่วยให้เด็กเกิด ทักษะ ที่สำคัญสำหรับการสร้าง องค์ความรู้ และจะเป็นโอกาสสำคัญที่สามารถปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมๆ กัน หลักสูตรแกนกลางกำหนดประสบการณ์สำคัญ 4 ด้าน

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา หลักสูตรแกนกลางกำหนดหัวข้อใหญ่ ๆ ไว้ให้ 4 หัวข้อ คือ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ครูสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก

ดังนั้นการจัดทำสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา จึงเป็นการศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และพิจารณาสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางตามที่ได้กล่าวข้างต้น แล้วกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน

6. การกำหนดแนวทางจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ให้แก่เด็กอายุ 3 – 5 ปีมี โอกาสได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ในส่วนนี้ให้สถานศึกษาเขียนระบุหลักการ แนวทาง หรือวิธีการ ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็ก โดยศึกษาหลักการ แนวทางการจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมประจำวันจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษาบางแห่งอาจจัดประสบการณ์โดยยึดนวัตกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานศึกษา ควรทำการศึกษานวัตกรรมที่นำมาใช้ในสถานศึกษาให้เข้าใจอย่างชัดเจน ในปัจจัย 3 ประการคือ ความเชื่อ ความเข้าใจทฤษฎีและความสามารถในการนำมาปรับใช้ในสถานศึกษาของตนได้

8. กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้กับเด็ก

การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ในหลักสูตรของสถานศึกษา ควรระบุสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริงที่สถานศึกษาใช้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายปลอดภัย และสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์

9. กำหนดแนวทางการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการ หมายถึง การติดตาม รวบรวม สรุปผลพัฒนาการ ความสามารถและการเรียนรู้ของเด็ก ให้ครอบคลุมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การกำหนดแนวทางการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา เป็นการระบุถึงหลักการ แนวทาง และวิธีการประเมิน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ

10. กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การวางแผนขั้นตอนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กตามแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนด

การกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ในหลักสูตรของสถานศึกษาควรเขียนระบุถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ วิธีการนำแผนจัดประสบการณ์ไปใช้โดยยึดคุณลักษณะที่พึงประสงค์สาระการเรียนรู้รายปี / รายชั้น การจัดประสบการณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาเขียนระบุไว้ มาเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์

11. ภาคผนวก

สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใส่ไว้ในภาคผนวก ตามที่เห็นสมควร เช่น รายชื่อคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา (ถ้ามี) คำสั่งแต่งตั้ง คณะทำงาน รายนามผู้จัดทำ เป็นต้น

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาควรคำนึงว่าสิ่งที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา เป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการต่อ เพราะตัวหลักสูตรเองเปรียบเหมือนการคิดอย่างรอบคอบและอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน และ เป็นความคิดที่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นระบบ ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน อย่างเป็นกระบวนการที่ชัดเจน ตั้งแต่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายจนถึงการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน คือการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ และจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด

หากหลักสูตรที่ผ่านพัฒนามาอย่างดีแล้ว แต่ไม่ได้ไปปฏิบัติได้จริง โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก หลักสูตรที่ลงทุนลงแรงพัฒนามาด้วยยากลำบากก็ไม่เกิดผลแต่อย่างใดเลย

ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จสถานศึกษาควรใช้ศักยภาพทั้งสถานศึกษาและชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ประการสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสามารถบอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลในชุมชนทราบอย่างชัดเจนว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร มีหลักการอะไร ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร ใช้สาระการเรียนรู้อะไรบ้างเป็นสื่อกลางให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จัดประสบการณ์อย่างไร ประเมินความก้าวหน้าของเด็กและรายงานผลความก้าวหน้าอย่างไร

3.4 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา จัดการศึกษาภายในสถานศึกษาในทุกด้านเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีคุณภาพ และได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ร่วมมือ จากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. ผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย มีความเข้าใจการบริหารงานด้านวิชาการที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา
- จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
- สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้และความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
- จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ
- ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเด็กผู้ปกครองและชุมชน

2. ครูผู้สอน

ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรสถานศึกษา
- จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
- จัดทำ จัดหา และพัฒนาสื่อ และแหล่งการเรียนรู้
- พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทนต่อเหตุการณ์
- เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครูและเด็ก
- จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
- ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง

3. เด็ก

การเรียนรู้ของเด็กมิได้เกิดจากที่ผู้อื่นสร้างให้ แต่เป็นการสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาโดยตัวเด็กเองจากกระบวนการภายในอันเกิดจากประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติจริง

บทบาทและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- 3.1 เรียนเรื่องที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ เหมาะสมกับวัย
- 3.2 ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีความสุข
- 3.3 มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ อุปกรณ์ ครู เพื่อน และสิ่งแวดล้อม
- 3.4 เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 3.5 เด็กมีโอกาสได้สร้างความรู้หรือองค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง
- 3.6 ทำงานร่วมกันทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่
- 3.7 นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ผู้ปกครอง

การปฏิรูปการศึกษาที่มีขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บิดามารดา หรือผู้ปกครองมี ด้ให้บุตร หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษา ผู้ปกครองจึงต้องให้ความร่วมมือและรับผิดชอบ.....เรเรียนรูของผู้เรียนให้ได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
- สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- ร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกันและแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก
- ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
- มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก

5. ชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดแนวทางให้แก่ชุมชนในการร่วมจัดทำหลักสูตรและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น จึงได้กำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

บทบาทและหน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้มีประสบการณ์จริง
- ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 44 กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

- ให้ความเห็นชอบนโยบาย แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- ให้คำแนะนำการบริหารและการจัดการสถานศึกษาในด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนและความสัมพันธ์กับชุมชน
- ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา จากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา
- ให้ความเห็นชอบรายงานประจำปี
- พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของครู ผู้ปกครองและนักเรียน

3.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

การดำเนินการบริหารจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล รายงานผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีรายงานจากทุกระดับให้ทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานศึกษาต้องนิเทศ กำกับ ติดตามผล การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามภารกิจต่าง ๆ 7ภารกิจ ดังที่กำหนดไว้ในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยตรวจสอบการปฏิบัติภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม

สถานศึกษาสร้างความตระหนัก โดยการอบรม ประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ที่ให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายรับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรนำไปศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก โครงสร้างเวลาเรียน สารการเรียนรู้รายปี / รายชั้น สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษามีแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน ที่แสดงถึง กระบวนการ วิธีการ ระยะเวลา การประชาสัมพันธ์ การอบรมบุคลากร การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น

ภารกิจที่ 4 การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยมีผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ทุกฝ่ายมีอิสระและมีความพึงพอใจในการผลงาน

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

สถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีผู้รับผิดชอบ มีวิธีการ เครื่องมือในการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างชัดเจน มีการบันทึกข้อมูล การนิเทศ แนวทางการปรับปรุงพัฒนา และมีการชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบผลของการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาได้

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษามีการสรุปเอกสาร ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน โดยประชุมชี้แจงเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และมีการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานร่วมกัน โดยประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย และใช้หลักการมีส่วนร่วม

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย

4.1 สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, (2545) ได้กล่าวถึง สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 0 - 3 ปี

การพัฒนาเด็กในวัยนี้ ปัจจุบันมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญมาก มีการจัดในหลายลักษณะ เช่น

1. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานสภาพสถาบันราชภัฏ จัดโครงการศูนย์สวัสดิการเด็กเล็กก่อนวัยเรียนส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการและความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

2. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

- กรมประชาสงเคราะห์ จัด 2 รูปแบบ คือ สถานรับเลี้ยงเด็ก และพัฒนาเด็ก (จัดเป็นสวัสดิการของกรมประชาสงเคราะห์) และสถานรับเลี้ยงเด็ก (ที่เอกชนมรขอจดทะเบียน)

3. กระทรวงสาธารณสุข

- กรมการแพทย์ศูนย์สุขวิทยาจิต จัด 2 รูปแบบ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและคลินิกเด็กพิเศษพัฒนาการบกพร่อง
- กรมอนามัย สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ จัดสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก

4. โรงพยาบาลศิริราช จัดสวัสดิการเด็ก (หน่วยพัฒนาการเด็ก) รับผิดชอบราชการลูกจ้างของศิริราชพยาบาล

5. มุลนิธิเด็กอ่อนในสลัม จัดบริการให้ความช่วยเหลือเด็กแรกเกิด - 6 ปี

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี

1. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เดิมจัด 2 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาลจัด 2 ปี เป็นอนุบาลประจำจังหวัด ทั้งอยู่ในเขตเมือง เดิมจัดชั้นพื่อเป็นตัวอย่างแก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา รับเด็กอายุ 3 ปีครึ่ง - 4 ปี ส่วนชั้นเด็กเล็กจัดในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย เพื่อให้เด็กได้เตรียมความพร้อมในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ปัจจุบันเลิกจัดชั้นเด็กเล็ก แต่จัดเพิ่ม 1 ชั้นคือ เตรียมอนุบาล เรียกว่า อนุบาล 3 ขวบ ซึ่งอนุบาล 3 ขวบ กำลังจะโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดภายในปีการศึกษา 2545
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดอนุบาล 3 ปี จะรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 ปี เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก
- กรมสามัญศึกษาจัดอนุบาล 2 ปี แต่กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และสติปัญญาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
- กรมการศาสนา จัดอนุบาลในรูปของโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และประจำมัสยิด รับเด็กอายุ 3 - 5 ขวบ
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ จัดอนุบาล 3 ปี เป็นโรงเรียนสาธิต เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกงานสำหรับนักศึกษา

2. กระทรวงมหาดไทย

- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง จัดอนุบาล 2 ปี หรือ 3 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3. กรุงเทพมหานคร

- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จัดอนุบาล 2 ปี รับเด็กอายุ 4 ปี ในชั้นอนุบาลปีที่ 1

4. สำนักนายกรัฐมนตรี

- กองบัญชาตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดรูปแบบชั้นเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก

สรุปได้ว่าสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น และได้มีการจัดศูนย์พัฒนาเด็กในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาและเตรียมความพร้อมได้ครบทุกด้าน

4.2 สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, (2545) ได้กล่าวถึง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้คือ

สภาพปัจจุบันและปัญหา

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 ระบุไว้ว่า... เด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการ

เลี้ยงดูและศึกษาอบรมจากรัฐ...และมาตรา 80 ระบุไว้ว่า...รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน... เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน...

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

- สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชน กลุ่มสมรส และพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
- สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการบริการในรูปแบบต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กสถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการโดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว
- สนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ

3) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดให้มีการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชนไว้ในแผนงานหลักที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดที่ควรได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3 - 5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 พร้อมทั้งได้วางแผนแนวทาง 1 มาตรการในการขยายบริการการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

3.1 รัฐกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องเหมาะสมแก่คู่สมรส พ่อแม่ และสมาชิกของครอบครัว ผ่านสื่อประเภทต่างๆ อย่างกว้างขวาง

3.2 รัฐและองค์กรทางสังคม สนับสนุนให้เด็กได้รับอาหารหลัก อาหารเสริม (นม) 1 อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีมาตรการเสริมเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ และเด็กที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.3 ส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัย ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการบริการแบบให้เปล่า

4) นโยบายรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 มีนโยบายด้านการศึกษา ข้อ 2.6.2 (4) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ และครอบครัวในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิต และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ทั่วถึง

5) หน่วยงานจัดการศึกษา

หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย มีทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ 12 หน่วยงาน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางการจัดการศึกษา มีปี 2541 เด็กต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 อยู่ในความดูแลของพ่อแม่ / ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ได้รับการบริการการศึกษา ร้อยละ 85 ต่อประชากรกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี

6) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ต้องมีบูรณาการของงานด้านต่างๆ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การพัฒนาชุมชน การประชาสัมพันธ์ โดยมีการประสานกับครอบครัว ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ และจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ วิทยาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและสากล แต่ในความเป็นจริงมีโครงการพัฒนาครอบครัว แต่ยังมีอุปสรรคขัดข้องหลายอย่างที่ควรแก้ไข จึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

7) การขาดคุณภาพ

ผลการประเมินการจัดบริการพัฒนาเด็ก 3 - 5 ปี พบว่า ด้อยคุณภาพทั้งในด้านการบริหารและการขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การเรียนรู้โดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็กๆ การให้เด็กนั่งอยู่กับที่ทั้งวัน การจัดหลักสูตรที่ตายตัว การเร่งสอนอ่าน เขียน คัดเลข เพื่อให้สอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ห้ามเด็กพูด ให้นั่งเงียบๆ บังคับให้ทำการบ้านทุกวัน ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center)

8) ขาดการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างทั่วถึง

พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี และวิธีรักลูกในทางที่ถูกที่ควร พ่อแม่จำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยงดูลูก เช่น ให้ความรักด้วยวิธีการให้สิ่งของเป็นรางวัล ดีเด็กทุกครั้งที่ทำผิด เด็กว่า "จะไม่รัก" ถ้าไม่เชื่อฟัง เด็กไม่มีสิทธิพูดเวลารับประทานอาหาร ให้เด็กกลัวในตัวบุคคลที่ผิดๆ เช่น หมอ ตำรวจ ฯลฯ

9) ขาดการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร เช่น ผู้ดูแลเด็กที่จะทำงานกับเด็กปฐมวัยจะต้องเน้นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาเด็ก ปัจจุบันยังขาดการฝึกอบรม ทั้งก่อนประจำการ และระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบ ควรจัดฝึกอบรมได้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย ในสถานที่ๆ บุคคลนั้นจะเข้าทำงาน

10) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ดำเนินการโดยขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานที่มีมนุษย์และช่วงปฐมวัยของชีวิต จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจสาเหตุที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นต้น

11) ขาดการกำหนดมาตรฐาน

การจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี และบริการสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม เช่น ขาดการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพ ขาดระบบให้การรับรองคุณภาพ

12) ขาดวิธีบริหารจัดการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ

ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรหรือสถาบัน ผู้บริหารจัดการบริการ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้เฉพาะ ทางที่จะช่วยให้การบริการแก่เด็กปฐมวัย เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมแก่เด็กตามวัย

13) ขาดการวิจัย / ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ใหม่ ๆ องค์ความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และ ทฤษฎีการเรียนรู้ดูแลเด็กปฐมวัยในต่างประเทศมากมาย องค์ความรู้เหล่านี้จะได้นำมาศึกษาและนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยการวิจัยและพัฒนา การเผยแพร่รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความเชี่ยวชาญแก่ผู้สอนและวิจัยระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาใช้ฝึกอบรมให้ได้ประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยในระยะยาว

14) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน

ประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้พลังชุมชน และท้องถิ่นเป็นขุมกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

15) ขาดการทอนแผนไปสู่การปฏิบัติ

ประเทศไทยมีนโยบายและแผนการพัฒนาดังกล่าวมาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ไม่มีการติดตามประเมินผลให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนต่าง ๆ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รัฐมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ทั่วถึง และจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปีก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา แต่เนื่องจากหน่วยงานที่จัดบริการทั้งภาครัฐ และเอกชนไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุม ขาดการประสานงานอีกทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพ่อแม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาความพร้อม และการดูแลเอาใจใส่ที่ถูกต้อง จึงทำให้เกิดสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรปฐมวัย

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารโรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติได้ในระดับมาก และประสิทธิภาพของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารกิจการนักเรียน การเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

2. ปัญหาการบริหารโรงเรียน พบว่า มีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง และการบริหารบุคลากร การบริหารธุรการ และการเงิน ประสิทธิภาพของโรงเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง และการบริหารงานอาคารสถานที่ การเรียนการสอน ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นปัญหาระดับน้อย

ผ่องศรี รัตนสถิตย์ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

สามารถ จันทอง, (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาในการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติตามแนวดำเนินการของหลักสูตรประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1.1 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการสนับสนุนให้ครูปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่นมากที่สุดและใช้วิธีการสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนน้อยที่สุด

1.2 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการจัดหาเอกสารและสื่อที่ให้ความรู้แก่ครูที่เกี่ยวกับการสอน และการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด และใช้วิธีการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสได้ศึกษาดูงานในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมได้คือน้อยที่สุด

1.3 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการส่งเสริมให้ครูจัดทำและใช้แผนการสอนที่บูรณาการมากที่สุด และใช้วิธีการให้ความรู้ครูเรื่องการสอนแบบบูรณาการน้อยที่สุด

1.4 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าและจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการมากที่สุด และใช้วิธีการจัดประกวดความเป็นเลิศเกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนโดยเน้นกระบวนการน้อยที่สุด

1.5 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 5 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการจัดหาเครื่องมือ/สื่ออุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดมากที่สุด และใช้วิธีการจัดนิทรรศการและการประกวดผลงานนักเรียนน้อยที่สุด

1.6 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 6 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและบริการแนะแนวนักเรียนมากที่สุด และการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบันน้อยที่สุด

1.7 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 7 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการกำหนดให้มีการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด และการกำหนดให้ครูมีการสอดแทรกจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยที่สุด

1.8 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 8 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้วิธีการให้มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ มากที่สุด ละใช้วิธีการกำกับติดตามผลการจัดกิจกรรมปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานน้อยที่สุด

1.9 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 9 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี 2 รายการ ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สนับสนุนให้ครูจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการกำหนดให้มีการสอดแทรกจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการปฏิบัติน้อยที่สุดในแนวดำเนินการที่ 9 ของผู้บริหาร โรงเรียน คือ ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

1.10 โดยสรุปแล้วพบว่า การปฏิบัติตามแนวดำเนินการของหลักสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนในครั้งนี้พบว่า การปฏิบัติตามแนวดำเนินการของหลักสูตรนั้นผู้บริหารโรงเรียน การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.99) โดยปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 9 สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา คือ การปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 7 8 2 3 4 6 และ 5 ตามลำดับ โดยปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 1 น้อยกว่าแนวดำเนินการอื่นๆ

2.สภาพการใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติตามแนวดำเนินการของหลักสูตรประถมศึกษา ของครูผู้สอน ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 1 พบว่า ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนใช้วิธีการปรับวิธีสอนให้เหมาะสมมากที่สุด และการจัดทำเอกสารขึ้นใหม่ปฏิบัติน้อยที่สุด ในส่วนของการเลือกใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น ครูผู้สอนใช้วิธีการใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด และวิธีการขอยืมจากที่อื่นๆ เป็นวิธีการที่ปฏิบัติน้อยที่สุดสำหรับการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นประกอบการสอนนั้น พบว่า ครูผู้สอนใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากที่สุด และการใช้สถานประกอบการเป็นวิธีการที่ปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 2 พบว่า ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนโดยยกตัวอย่างเรื่องราวเหตุการณ์ที่ผู้เรียนรู้จักและพบบ่อยๆ ในชีวิตประจำวันมากที่สุด และการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นวิธีการที่ใช้บ่อยที่สุด ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนโอกาสพัฒนาตนเองตามความสามารถ พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมตามความสามารถของผู้เรียนมากที่สุด และการจัดกิจกรรมพิเศษตามความสามารถของผู้เรียนนอกเวลาเรียนเป็นวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด

2.3 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 3 พบว่า การลำดับเนื้อหาในการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงภายในกลุ่มประสบการณ์ ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้มากที่สุด และการดูความเหมาะสมของเนื้อหาและผู้เรียนเป็นวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างกลุ่มประสบการณ์ พบว่า ครูใช้วิธีพอๆ กัน 2 วิธี คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน และการบูรณาการเนื้อหาระหว่างกลุ่มประสบการณ์เข้าด้วยกัน

2.4 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้ามากที่สุด และวิธีการครูชี้แนะสรุปมากกว่าให้ผู้เรียนสรุปเอาเป็นวิธีการที่ครูใช้น้อยที่สุด ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล พบว่า ครูใช้วิธีการให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยมีเหตุผลประกอบมากที่สุด และให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการที่ครูใช้น้อยที่สุด สำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่าครูผู้สอนใช้วิธีการหลายอย่างพอๆ กัน โดยใช้วิธีการ

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเสรีมากที่สุดและให้วิธีการใช้สื่อที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อยที่สุด ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มนั้น พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการหลายอย่างพอๆ กัน โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนในการทำงาน และการฝึกให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมากที่สุด และใช้วิธีการชี้แนะให้ผู้เรียนแบ่งงานตามความสามารถของแต่ละคนน้อยที่สุด

2.5 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 5 พบว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการให้ฝึกทำงานเป็นขั้นตอนมากที่สุด และการให้เลือกปฏิบัติตามความถนัดน้อยที่สุด สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดจากการปฏิบัติจริงนั้น พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปมากที่สุด และใช้วิธีการถามนำให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปน้อยที่สุด

2.6 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 6 พบว่า การศึกษาข้อบกพร่องของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการนำผลการประเมินระหว่างเรียน (จุดประสงค์) มาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่น/จุดด้อยของผู้เรียนมากที่สุด และใช้วิธีการบันทึกข้อมูลของผู้เรียนที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบน้อยที่สุด ในส่วนของการนำผลการศึกษาข้อบกพร่องของผู้เรียนไปดำเนินการแก้ไขและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง พบว่า ครูผู้สอนให้สอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีความบกพร่องมากที่สุด และใช้วิธีการบอกให้ผู้เรียนทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องของตนเองเป็นรายบุคคลน้อยที่สุด

2.7 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 7 พบว่า การสอดแทรกจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในขณะสอนนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่ผู้เรียนที่ทำความดีมากที่สุดและใช้วิธีการติดตามข่าว แล้วสรุปข้อดีข้อเสียว่าควรปฏิบัติตามหรือไม่ น้อยที่สุด ในส่วนของการสอดแทรกจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในกิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการหลายอย่างพอๆ กัน โดยใช้วิธีการประกาศยกย่องชมเชยผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในโอกาสที่เหมาะสมมากที่สุด และใช้วิธีการสอดแทรกในโอกาสที่จัดกิจกรรมพิเศษน้อยที่สุด

2.8 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 8 พบว่า ครูผู้สอนปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน (ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ) ให้แก่ผู้เรียน หลายวิธีการ คือ การยกย่องชมเชยผู้เรียนที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานมากที่สุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการที่โรงเรียนดำเนินการ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายในแต่ละกิจกรรม/โครงการ และการย้ำเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานทุกครั้งที่มีโอกาสตามลำดับ

2.9 สภาพการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่ 9 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัตินั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการหลายอย่างพอๆ กัน โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่เรียนที่น่าอยู่และเกิดความภาคภูมิใจมากที่สุด และใช้วิธีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมน้อยที่สุดในส่วนของการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติจริง พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการหลายอย่างพอๆ กัน โดยใช้วิธีการสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมากที่สุด และใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

นันทกา ปริดาศักดิ์, (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2536 ในสถาบันราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้หลักสูตร

1.1 ด้านการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร ส่วนใหญ่อาจารย์ได้จัดทำเอกสารประกอบการสอนโดยจัดทำด้วยตนเองและสถาบันราชภัฏบางแห่ง อาจารย์ ให้นักศึกษาจัดทำงานวิจัยในรายวิชาโครงการศึกษาปฐมวัยเพื่อเก็บไว้ให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากร ส่วนใหญ่อาจารย์ในภาควิชา จะร่วมกันวางแผนจัดรายวิชาที่สอน สำหรับนักศึกษาสถาบันจัดทำคู่มือสำหรับนักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้บริหารได้ สนับสนุนให้อาจารย์เข้าอบรมสัมมนา เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอนการจัดอาจารย์เข้าสอนส่วนใหญ่ บริหารให้หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย พิจารณาตามความเหมาะสม สถาบันราชภัฏบางแห่งมีการจัดปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ โดยให้อาจารย์ประจำในภาควิชาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง จัดวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการจัดทำแผนการสอน เอกสารประกอบการสอน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดช่วงเวลาของการทดลองปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา 1 ปี และมีการจัดอาจารย์เข้าสอนโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถความถนัด และหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ทำในการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

1.3 ด้านการบริหาร และบริหารหลักสูตร ผู้บริหารสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณให้ และสถาบันราชภัฏบางแห่งได้ใช้งบประมาณร่วมกับโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏ ในส่วนของการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ กระดาษ เครื่องถ่ายเอกสาร และเครื่องโรเนียว ในกรณีใช้งบประมาณในส่วนของภาควิชาการศึกษาปฐมวัยไม่เพียงพอ

1.4 ด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์ และกิจกรรมโดยเน้นการปฏิบัติควบคู่กับ ทฤษฎี ลักษณะเนื้อหาวิชาในหลักสูตรนั้น ให้ความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความพร้อมและความสามารถของเด็กปฐมวัย

การเตรียมการสอน อาจารย์เตรียมการสอนโดยการศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา และได้มีการใช้ทรัพยากรในห้องเรียนเพื่อประกอบการเรียนการสอนเป็นบางครั้ง โดยจัดให้นักศึกษาไป ดูงานโรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อศึกษาถึงวิธีการนำทรัพยากรในห้องเรียนมาประกอบการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติ เป็นประจำเมื่อเริ่มเข้าสอนในแต่ละรายวิชา คือ ชี้แจงแผนการสอนและแผนการสอน ให้นักศึกษาทราบเมื่อเข้าสอนในช่วงแรกของแต่ละรายวิชา สถาบันราชภัฏบางแห่ง ได้นำความรู้ไปปฏิบัติจริงโดยการออกไปสู่ชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมเสวนาทาน ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมพ่อแม่สอนลูก จัดกิจกรรมให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และพานักศึกษาไปดูงานด้านการศึกษา และพานักศึกษาไปดูงานด้านการศึกษาปฐมวัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด สถาบันราชภัฏบางแห่งจัดทำสมุดบันทึกประสบการณ์ของนักศึกษา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 4 โดยให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏและสมุดบันทึกนี้มีผลต่อการสมัครงานต่อไปของนักศึกษา โดยภาควิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แจ้งไปยังหน่วยงานผู้ใช้ครู ได้แก่ สปจ. สข. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ถึงความสำคัญของสมุดบันทึกนี้ และให้หน่วยงานผู้ใช้ครูตรวจสอบถึงความสามารถ และความรับผิดชอบในการทำงาน ตลอดระยะเวลา 4 ปีในการศึกษายกในสถาบัน เพื่อช่วยประกอบการพิจารณาคัดเลือกรับเข้าทำงานในหน่วยงานเหล่านั้นสถาบันราชภัฏบางแห่งจัดให้นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังจังหวัดบ้านเกิดของนักศึกษาเพราะมีความคุ้นเคยกับท้องที่การใช้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นและสถาบันราชภัฏบางแห่งอาจารย์พยายามแต่งเพลงที่รวบรวมทฤษฎีเทคนิควิธีสอน และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยในหลายรูปแบบเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกหัดร้องและสามารถจดจำความรู้และนำไปปฏิบัติได้อย่างแม่นยำ

การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน สถาบันราชภัฏบางแห่งให้นักศึกษาผลิตสื่อในแต่ละรายวิชา

ที่เรียน เพื่อให้ นักศึกษาผลิตสื่อได้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กในแต่ละด้าน และพานักศึกษาไปศึกษาดูงานในโรงงานผลิตของเล่น 2 แห่ง ในจังหวัดรวมทั้งเศษวัสดุที่เหลือใช้ในโรงงานมาผลิตสื่ออุปกรณ์ของเล่นเพื่อพัฒนาเด็กได้

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ชี้แจงหลักเกณฑ์ และกำหนดวิธีการวัดผล และประเมินผลให้นักศึกษาทราบล่วงหน้าทุกครั้ง สำหรับการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่มวิชาปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจุดเน้นที่อาจารย์คือ เน้นการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และอาจารย์เน้นวิธีการ กระบวนการและขั้นตอนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องความรู้ และทักษะที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนภาคทฤษฎี และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก มีสถาบันราชภัฏบางแห่งได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแตกต่างหากจากวิชาเอกอื่นด้านการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรของอาจารย์ ด้วยการสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนสถาบันราชภัฏบางแห่งมีการทบทวน ในการติดตามผลการใช้หลักสูตรของบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และมีการเชิญรุ่นพี่บัณฑิตที่จบไปแล้ว และได้ปฏิบัติงานใน โรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษามาให้ความรู้แก่รุ่นน้องเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในโรงเรียน ตลอดจนปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน

4.3 ปัญหาการใช้หลักสูตร

1. ปัญหาด้านการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตรขาดเอกสาร ตำราประกอบการศึกษาค้นคว้า เพื่อการจัดทำวิธีแก้ปัญหา คือ อาจารย์จัดซื้อหนังสือเองและไป ศึกษา ค้นคว้าตามห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2. ปัญหาด้านการเตรียม บุคลากร อาจารย์โปรแกรมว่าการศึกษาปฐมวัย มีจำนวนไม่เพียงพอ กับการต้องการของภาควิชา จึงต้องจัดให้สอนคนละหลายวิชา และได้มีข้อเสนอแนะให้บริหารบุคลากรในลักษณะโปรแกรมวิชา เพื่อเลื่อนไหลอัตรากำลังไปช่วยในสาขาที่ขาดแคลน

3. ปัญหาการบริหารและบริการหลักสูตร หนังสือไม่เพียงพอ กับการต้องการของอาจารย์ในการศึกษาค้นคว้า

4. ปัญหาด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่ชัดเจน ขาดรายละเอียดเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาวิชาในแต่ละหมวดวิชา มีความซ้ำซ้อนกัน โดยมีข้อเสนอแนะคือ จัดให้อาจารย์ 1 ท่านรับผิดชอบสอนในรายวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อน

การเตรียมการสอน อาจารย์เตรียมการสอนแบบวันต่อวันทุกครั้ง เนื่องจากไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากอาจารย์รับผิดชอบการสอนหลายวิชา ทำให้ใช้กิจกรรมในการบรรยายมากเกินไป

การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ขาดสื่อต้นแบบที่มีคุณภาพและทันสมัยไว้เป็นตัวอย่างให้นักศึกษาผลิต

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการจัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา วิชาเอกการศึกษาปฐมวัยแยกจากวิชาเอกอื่น

5. ปัญหาด้านการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรการวางแผนการติดตามผลการใช้

หลักสูตร ผู้บริหาร มีปัญหาเนื่องมาจาก อาจารย์ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในไม่มีเวลาในการติดตามผล และการนิเทศอาจารย์ในการจัดกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่ประสบปัญหาทางการเรียน มีปัญหาเพราะขาดความร่วมมือจากนักศึกษาที่ประสบปัญหาทางการเรียน ผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและสถาบันราชภัฏควรจัดทำโครงการนิเทศ และติดตามผลบันทึกอย่างต่อเนื่อง และชัดเจน ให้เป็นระบบโดยจัดทำเป็นงานวิจัยใช้แบบประเมินที่มีคุณภาพเหมาะสมกับท้องถิ่น ควรจัดให้นักศึกษาประเมินการสอนของอาจารย์ในแต่ละ ภาคเรียน และสรุปให้อาจารย์ในคณะทราบ และควรมีการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรของอาจารย์จากผู้บริหารอย่างใกล้ชิด

1 ศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจำแนกเป็นรายด้านโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ศักยภาพด้านปรัชญาและ เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ($x = 4.4032$) ด้านบุคลากรที่ครูปฐมวัยมีคุณภาพ ($x = 4.1186$) ด้านการจัดอาคารสถานที่ ($x = 4.0871$) สำหรับที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารโรงเรียน ($x = 3.91690$) ด้านการบริหารจัดการ ($x = 3.9071$) ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับน้อย คือ ด้านงบประมาณ ($x = 2.8810$) เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการโดยภาพรวม จำแนกตามการผ่านการอบรมความรู้การศึกษาปฐมวัย พบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร พบว่า ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย และด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 จำแนกตามระดับอายุ พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและที่เป็นครูปฐมวัย และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านการจัดอาคารสถานที่และด้านการบริหารจัดการ ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 จำแนกตามการเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล พบว่า เกือบทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ .05 ยกเว้นด้านงบประมาณความแตกต่าง

2 ศักยภาพด้านการบริหารที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียนในประเทศไทย

ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายด้านโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($x = 4.0452$) แนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ($x = 4.043$) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($x = 4.0293$) และการบริการให้กับนักเรียน ($x = 4.0250$) ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($x = 3.6509$) และการนิเทศ ($x = 3.6418$) และด้านความรู้ของครู ($x = 7.6587$) เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน (การสอน) พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 และเมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และสาขาที่จบ พบว่า มีเพียงด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อจำแนกตามการสอนในระดับชั้นอนุบาล การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาดูงาน พบว่า มีเพียงด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ความรู้ของครู กิจกรรมส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการบริการให้กับนักเรียน ไม่พบความแตกต่าง

3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ เด็กปฐมวัยร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ($x = 4.3258$) มีน้ำหนักร ส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ($x = 4.2835$) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ($x = 4.2437$) การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ($x = 4.2015$) ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($x = 4.2008$) ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย ($x = 4.0794$) และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ($x = 4.0119$) ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยในระดับปานกลาง คือ การมีจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ($x = 1.39529$) รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($x = 3.9446$) และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ($x = 3.8989$) เมื่อจำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียนระดับชั้น พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และเมื่อจำแนกตามเพศ มีเพียงคุณลักษณะ คือ การช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ และความสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 และ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือมีโรงเรียนอนุบาลทั้งหมด 73 โรงเรียน มีครูอนุบาลจำนวน 360 คน (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร , 2546)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่สอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือซึ่งได้มาด้วยการสุ่มตามเขต 7 เขต รวมทั้งหมด 73 โรงเรียน จำนวนครูอนุบาล 360 คน ใช้วิธีแบบเจาะจง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์ ขนาดของโรงเรียนที่สอน และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยมากจำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ตัวเลือกคือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยมากจำนวน 30 ข้อ

การให้คะแนนและการแปลความหมายของสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นข้อคำถามที่กำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นเป็น 4 ระดับ ตามความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูปฐมวัยเห็นด้วยมากกับสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยใน

โรงเรียน

- 3 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยกับสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน
- 2 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยน้อยกับสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน
- 1 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยน้อยมากกับสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

โรงเรียน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.00	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยน้อยมาก

การให้คะแนนและการแปลความหมายของสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นข้อคำถามที่กำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นเป็น 4 ระดับ ตามความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูปฐมวัยเห็นด้วยมากกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน
- 3 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน
- 2 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยน้อยกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน
- 1 หมายถึง ข้อคำถามที่ครูเห็นด้วยน้อยมากกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.00	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับที่มีความเห็นด้วยน้อยมาก

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมความรู้จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้หลักสูตร

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้หลักสูตร จำนวน 45 ข้อ

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ปฐมวัย การนิเทศเป็นผู้บริหารและเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางระดับอนุบาล จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 1) อาจารย์สุวรรณา ไชยะชน อาจารย์ 2 ระดับ 7 สถาบันราชภัฏนครปฐม
- 2) อาจารย์อริภัทร สายนาคน นักวิชาการศึกษา 6 สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 3) อาจารย์อำพร ศรีประทุม ครูใหญ่ โรงเรียนทานตะวัน กรุงเทพมหานคร

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องข้อรายการของแบบสอบถาม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องข้อรายการของแบบสอบถาม

IOC = 0.5-1

$$\text{โดยใช้สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมรวมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปทดลองใช้กับครูผู้สอนระดับอนุบาล ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ไปคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัทซ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังสำนักการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามส่งไปยังโรงเรียนที่ได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 7 เขต จำนวน 73 โรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
3. นำไปวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และตรวจสอบความแตกต่างของข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ค่าทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงและหาค่าร้อยละ
2. ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนวิเคราะห์โดยหาคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) การหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบความมุ่งหมายของการศึกษา ด้วยสถิติดังนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

คะแนนเฉลี่ย

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$SD. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) จากสูตรดังนี้ (Healey. 1993 : 392)

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
$\sum y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

แล้วทำการทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยการทดสอบค่าที (t - test)
จากสูตรดังนี้ (Healey. 1993 : 398)

$$t = r_{xy} \sqrt{\frac{N - 2}{1 - r_{xy}^2}}$$

$$df = N - 2$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
N แทน จำนวนกรณีในกลุ่มตัวอย่าง

พิจารณาค่าความสัมพันธ์ดังนี้ (ยุวดี ฤชาและคณะ, 2543 : 278)

r	มีค่า	0.1 – 0.3	หมายถึง	ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันน้อย
r	มีค่า	0.4 – 0.7	หมายถึง	ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันปานกลาง
r	มีค่า	0.8 – 0.9	หมายถึง	ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F-distribution
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
p	แทน	ความน่าจะเป็น หรือโอกาส
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย มาแจกแจงความถี่ และหาค่าเฉลี่ย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นที่สอง ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N = 252)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	1.59
หญิง	248	98.41
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	45	17.86
26 – 30 ปี	37	14.68
31 – 35 ปี	37	14.68
36 – 40 ปี	98	38.89
41 ปีขึ้นไป	35	13.89
ระดับชั้นที่สอน		
อนุบาลศึกษาปีที่ 1	123	48.81
อนุบาลศึกษาปีที่ 2	129	51.19
ประสบการณ์ในการสอน		
ต่ำกว่า 5 ปี	30	11.90
5 – 10 ปี	135	53.57
11 – 15 ปี	45	17.86
16 ปีขึ้นไป	42	16.67
ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	92	36.51
ขนาดกลาง	76	30.16
ขนาดใหญ่	84	33.33

ผลการวิเคราะห์ตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 98.41 และมีอายุระหว่าง 36 – 40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 สอนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 – 2 มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ จำนวน 123 คน และ 129 คน คิดเป็นร้อยละ 48.81 และ 51.19 ตามลำดับ ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน 5 – 10 ปี มากที่สุด 135 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 ซึ่งครูสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ จำนวน 92 คน 76 คน และ 84 คน คิดเป็นร้อยละ 36.51 , 30.16 และ 33.33 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

2.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี ผู้วิจัยนำคะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อของสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ

สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	X	SD.	ระดับ
1. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนาจากการศึกษาสภาพและความต้องการของชุมชน	3.25	0.58	เห็นด้วย
2. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน	2.99	0.43	เห็นด้วย
3. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนามาจากการวิเคราะห์หลักสูตรพุทธศักราช 2546	3.50	0.56	เห็นด้วยมาก
4. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย	3.15	0.70	เห็นด้วย
5. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์	3.40	0.49	เห็นด้วย
6. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี และเวลา	3.19	0.44	เห็นด้วย
7. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์	3.35	0.67	เห็นด้วย
8. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	3.52	0.50	เห็นด้วยมาก
9. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการ	3.65	0.52	เห็นด้วยมาก
10. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.45	0.50	เห็นด้วย
11. โรงเรียนของท่านมีเอกสารหลักสูตรปฐมวัย 2546 หรือไม่	2.85	0.90	เห็นด้วย

ตาราง (ต่อ)

สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	X	SD.	ระดับ
12. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการตรวจสอบหลักสูตร โดยมีการประเมินหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ระหว่างดำเนินการใช้ และหลังการใช้	3.11	0.91	เห็นด้วย
13. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนามาจากหลักสูตรพุทธศักราช 2540	2.54	0.97	เห็นด้วย
14. โรงเรียนของท่านยังใช้ คู่มือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย ของกรุงเทพมหานคร	2.87	0.95	เห็นด้วย
15. โรงเรียนของท่านมีเอกสารข้อมูลของกรมวิชาการ	2.77	1.25	เห็นด้วย
รวม	3.17	0.39	เห็นด้วย

ผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่า ครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ได้รวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.17$) โดยครูมีความคิดเห็นด้วยมากกว่าหลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนพัฒนามาจากการวิเคราะห์หลักสูตรพุทธศักราช 2546 ($\bar{x} = 3.50$) มีการกำหนดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.52$) และการกำหนดแนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการ ($\bar{x} = 3.65$) ส่วนในข้ออื่นๆ อยู่ในระดับเห็นด้วย

2.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยจะแนบแบบสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ท่านพบว่า การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรปฐมวัยในโรงเรียน	2.18	1.14	เห็นด้วยน้อย
2. การกำหนดวิธีวัดตัดสินของความต้องการของผู้เรียน	2.57	0.78	เห็นด้วย
3. แผนการสอนในห้องเรียนของท่านพัฒนามาจากคู่มือ การจัดประสบการณ์ที่เผยแพร่ โดย สปช.	2.19	0.91	เห็นด้วยน้อย
4. แผนการสอนในห้องเรียนของท่านพัฒนามาจากหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนของท่าน	2.71	0.64	เห็นด้วย
5. แผนการสอนของท่านพัฒนามาจากคู่มือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เผยแพร่โดยสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	3.36	1.13	เห็นด้วย
6. แผนการสอนของท่านพัฒนามาจากหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่เผยแพร่โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	3.30	0.49	เห็นด้วย
7. ครูจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้เด็กทำแบบฝึกหัด	3.04	0.48	เห็นด้วย
8. ครูจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง	3.32	0.69	เห็นด้วย
9. ครูจัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	3.18	0.68	เห็นด้วย
10. ครูจัดการเรียนการสอนที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	2.78	0.79	เห็นด้วย
11. ครูมีการประเมินพัฒนาการผู้เรียนหลังการจัดการเรียน การสอนเป็นระยะๆ	3.04	0.69	เห็นด้วย
12. ครูปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ระหว่างการสอนและหลังการสอน	2.86	0.85	เห็นด้วย
13. โรงเรียนของท่านได้มีการประชุมและทำแผนงานแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตรปฐมวัย เพื่อชี้แจงแก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.40	0.51	เห็นด้วย
14. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดนิทรรศการป้ายนิเทศ และประชาสัมพันธ์แนะนำหลักสูตรปฐมวัยกับผู้ปกครองและผู้สนใจ	2.87	0.86	เห็นด้วย

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	X	SD.	ระดับ
15. โรงเรียนของท่านได้มีการประสานงานระหว่าง โรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน กิจกรรม การเรียน การสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	3.35	0.48	เห็นด้วย
16. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดส่งครู – อาจารย์ เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	3.51	0.50	เห็นด้วยมาก
17. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดแบ่งงานตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมเป็นระบบและชัดเจน	3.39	0.54	เห็นด้วย
18. โรงเรียนของท่าน ได้มีการบริการเอกสาร คู่มือหลักสูตรวัสดุอุปกรณ์ให้ครู – อาจารย์ได้ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม	3.48	0.57	เห็นด้วย
19. โรงเรียนของท่านได้มีการสำรวจความถนัดความพร้อมของครูก่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	3.55	0.50	เห็นด้วยมาก
20. โรงเรียนของท่านได้มีการสำรวจและประเมินความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย	3.40	0.50	เห็นด้วย
21. โรงเรียนของท่านได้มีผู้รับผิดชอบติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเข้มงวด	3.27	0.49	เห็นด้วย
22. โรงเรียนของท่านได้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	3.40	0.52	เห็นด้วย
23. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดกิจกรรมหลากหลายสนองความสนใจความถนัดของผู้เรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	3.47	0.50	เห็นด้วย
24. โรงเรียนของท่านได้มีการติดตามและประเมินสรุปผลการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	3.40	0.53	เห็นด้วย
25. โรงเรียนของท่านได้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร	3.25	0.48	เห็นด้วย
26. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดทำปรับปรุงสื่อการสอนจากทรัพยากรท้องถิ่น	3.19	0.40	เห็นด้วย
27. โรงเรียนของท่านได้มีการดำเนินการเรียนการสอนยึดหลักปฐมวัยเป็นสำคัญและเน้นกระบวนการเรียนรู้	3.60	0.49	เห็นด้วยมาก

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
28. โรงเรียนของท่านได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลในโรงเรียน	3.59	0.49	เห็นด้วยมาก
29. ครูมีความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยไปใช้ในการเรียนการสอน	3.25	0.44	เห็นด้วย
30. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง	3.40	0.49	เห็นด้วย
รวม	3.18	0.29	เห็นด้วย

ผลการวิเคราะห์ตาราง 3 พบว่า ครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.18$) โดยครูมีความคิดเห็นด้วยมากกว่า โรงเรียนมีการจัดส่งครู – อาจารย์ เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ($\bar{x} = 3.51$) มีการสำรวจความถนัดความพร้อมของครูก่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ($\bar{X} = 3.55$) ได้มีการดำเนินการเรียนการสอนยึดหลักปฐมวัยเป็นสำคัญ และเน้นกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.60$) และได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.59$) ครูมีความคิดเห็นด้วยน้อยกว่าข้อที่ว่า การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรปฐมวัยในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.18$) และแผนการสอนในห้องเรียนของครูพัฒนาประสบการณ์ มาจากคู่มือการจัดที่เผยแพร่โดย สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ($\bar{X} = 2.19$) ส่วนในข้ออื่นๆ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามตัวแปรอิสระ ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัย ที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกัน และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ F – test ทดสอบ ดังแสดงในตาราง 4, 8, 9, และ 12

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวม และแยกเป็นรายด้านจำแนกตามอายุ

แหล่งข้อมูล	อายุ										F	P
	ต่ำกว่า 25 ปี		26 – 30 ปี		31 – 35 ปี		36 – 40 ปี		41 ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
สภาพหลักสูตร	3.08	0.45	3.34	0.35	3.53	0.40	3.07	0.30	3.02	0.26	16.247	.000*
สภาพการใช้หลักสูตร	3.10	0.28	3.23	0.28	3.53	0.30	3.10	0.21	3.06	0.25	24.009	.000*
รวม	3.52	0.29	3.72	0.28	3.96	0.34	3.52	0.20	3.47	0.21	25.657	.000*

ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อสภาพหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับเอาทั้งรายด้านและโดยรวม

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 5, 6 และ 7

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อด้านสภาพหลักสูตร จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 25 ปี	26 – 30 ปี	31 – 35 ปี	36 – 40 ปี	41 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 25 ปี	3.08	-	-0.26*	-0.45*	0.00	0.06
26 – 30 ปี	3.34		-	-0.19	0.26*	0.32*
31 – 35 ปี	3.53			-	0.45*	0.51*
36 – 40 ปี	3.07				-	0.06
41 ปีขึ้นไป	3.02					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการใช้หลักสูตร จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 25 ปี	26 – 30 ปี	31 – 35 ปี	36 – 40 ปี	41 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 25 ปี	3.95	-	-0.14	-0.43*	0.01	0.04
26 – 30 ปี	4.09			-0.29	0.13	0.18
31 – 35 ปี	4.39			-	0.43*	0.47*
36 – 40 ปี	3.96				-	0.04
41 ปีขึ้นไป	3.92					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยด้านสภาพการใช้หลักสูตร จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับ กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กับ กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กับ กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวม จำแนกตามอายุเป็นรายปี

	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 25 ปี	26 – 30 ปี	31 – 35 ปี	36 – 40 ปี	41 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 25 ปี	3.52	-	-0.20	-0.44*	0.00	0.05
26 – 30 ปี	3.72			-0.24*	0.20*	0.25*
31 – 35 ปี	3.96			-	0.44*	0.49*
36 – 40 ปี	3.52				-	0.05
41 ปีขึ้นไป	3.47					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวม จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กับกลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวม จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กับกลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน

แหล่งข้อมูล	อนุบาลศึกษาปีที่ 1		อนุบาลศึกษาปีที่ 2		F	P
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
สภาพหลักสูตร	3.09	0.38	3.25	0.37	-3.492	.001
สภาพการใช้หลักสูตร	3.98	0.25	4.09	0.31	-2.831	.005
รวม	3.54	0.27	3.67	0.31	-3.612	.000

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัย ด้านสภาพหลักสูตร และด้านสภาพการใช้หลักสูตร และโดยรวม จำแนกตามระดับชั้นที่สอน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้านจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

แหล่งข้อมูล	ประสบการณ์ในการสอน								F	P
	ต่ำกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		1 – 15 ปี		16 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
สภาพหลักสูตร	2.87	0.40	3.28	0.39	3.06	0.32	3.16	0.29	12.491	.000*
สภาพการใช้หลักสูตร	3.17	0.33	3.22	0.30	3.13	0.29	3.11	0.25	1.850	.139
รวม	3.45	0.31	3.68	0.31	3.53	0.28	3.56	0.22	7.001	.000*

ผลการวิเคราะห์ตาราง 9 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อสภาพหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 10 และ 11

ผลการวิเคราะห์ตาราง 10 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัย ด้านสภาพหลักสูตร จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับ กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์ 16 ปีขึ้นไป กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กับ กลุ่มที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่

	X	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	11 – 15 ปี	16 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี	3.45	-	-0.23*	-0.03	0.11
5 – 10 ปี	3.65			-0.15*	0.12
11 – 15 ปี	3.53			-	-0.03
16 ปีขึ้นไป	3.56				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับ กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

แหล่งข้อมูล	ขนาดของโรงเรียนที่สอน						F	P
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
สภาพหลักสูตร	2.99	0.39	3.15	0.31	3.39	0.34	28.608	.000*
สภาพการใช้หลักสูตร	3.94	0.28	3.98	0.24	4.18	0.30	19.192	.000*
รวม	3.47	0.29	3.57	0.24	3.79	0.29	31.248	.000*

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 13, 14 และ 15

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

แหล่งข้อมูล	ขนาดของโรงเรียนที่สอน						F	P
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
สภาพหลักสูตร	2.99	0.39	3.15	0.31	3.39	0.34	28.608	.000*
สภาพการใช้หลักสูตร	3.94	0.28	3.98	0.24	4.18	0.30	19.192	.000*
รวม	3.47	0.29	3.57	0.24	3.79	0.29	31.248	.000*

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 13, 14 และ 15

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยด้านสภาพหลักสูตร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่

	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก	2.99	-	-0.16*	-0.40*
ขนาดกลาง	3.94		-	-0.24*
ขนาดใหญ่	3.47			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 13 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัย ด้านสภาพหลักสูตร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก กับกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง และ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง กับกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กกับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย และการนำไปใช้ที่มีต่อปัจจัยพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนอนุบาลทั้งหมด 73 โรงเรียน มีครูอนุบาลจำนวน 360 คน (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร , 2544)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครซึ่งได้มาโดยเจาะจง 7 เขต รวมทั้งหมด 73 โรงเรียนจำนวนครูอนุบาล 360 คน โดยแบบเจาะจง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์ ขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยมาก จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ตัวเลือกคือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยมาก จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยรวม และรายด้าน ด้านสภาพหลักสูตร และ ด้านสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับเห็นด้วย

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามอายุ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านสภาพหลักสูตร พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับ กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี และกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กับ กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสภาพการใช้หลักสูตร พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับ กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กับ กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 31 – 35 กับ กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวม พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 26 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุ 31 – 35 ปี กับ กลุ่มอายุ 36 – 40 ปี และ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านสภาพหลักสูตร พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวม พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี กับ กลุ่มที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านสภาพหลักสูตร พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง และกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง กับกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสภาพการใช้หลักสูตร พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวม พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง กับ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มครูชนเหนือ พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มครูชนเหนือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผูกพันแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ต้องกำหนดปรัชญาการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของตน และนำสู่การปฏิบัติให้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดใน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และได้มีการตื่นตัวและพยายามที่จะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แต่สภาพความเคยชินและประกอบกับวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนมีอย่างจำกัด จึงทำให้สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย กลุ่มครูชนเหนือยังไม่เกิดความสมบูรณ์ทั้งระบบ

2. จากผลการวิเคราะห์ พบว่าครูมีความคิดเห็นด้วยต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้ รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมากขึ้นและได้กำหนดนโยบายไว้ชัดเจนขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการจัดการประสพการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อม (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2537: 75 – 77) ครูเห็นด้วยกับสภาพการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีจุดเน้นที่ตัวเด็ก จากผลงานค้นคว้าวิจัยการพัฒนาเด็ก จากการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542 : 18 – 19) ได้กล่าวว่าผู้ที่มาทำหน้าที่บุคลากรปฐมวัย จะต้องผ่านการฝึกอบรมด้านการศึกษาปฐมวัย และจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก อีกทั้งต้องมีความรู้และความสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีเจตคติที่ดี และที่สำคัญสามารถดูแลเด็กและเลี้ยงเด็กได้โดยใช้เหตุผล โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ครูต้องมีความรู้ทางด้านการศึกษาด้วย นอกจากนี้พบว่ากลุ่มครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอน 4 – 5 ปี เห็นว่าการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาจะส่งผลต่อการพัฒนาการสอนของครูมากที่สุด หน่วยงานต่างๆ ได้จัดให้มีการอบรม สัมมนาให้ความรู้วัฒนธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูได้นำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทำให้เห็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544 : 17) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และในแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้กำหนดตัวบ่งชี้ และมาตรฐาน การเรียนการสอนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนอย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนาน กิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา ทำให้ครูและนักเรียนไม่เบื่อหน่าย สามารถบูรณาการเนื้อหากลุ่มประสบการณ์ต่างๆ เข้ามารวมกันเกิดการเรียนรู้ในครั้งเดียวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป. : 25) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่าสำคัญต่อคุณภาพของเด็กในวัยนี้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้บังเกิดผลดี

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เนื้อหาที่มีต่อสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน โดยจำแนกตามอายุ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานครมีการงานและความรับผิดชอบค่อนข้างมาก ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กระตุ้นให้ทั้งภาครัฐและเอกชนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐานการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูปฐมวัยที่มีอายุแตกต่างกันในกลุ่ม ได้รับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มครูที่มีอายุมากขึ้นเปื้อนหน้ากับการเปลี่ยนแปลง และต้องเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร รู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก และเสียเวลา นอกจากนี้ครูจะต้องมีการงานมากขึ้นอีก ตรงข้ามกับกลุ่มครูที่มีอายุน้อย ให้ความสนใจที่จะพัฒนาความรู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลง สามารถรับสภาพความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของหน่วยงานได้ สามารถจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ในการดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งกาญจนา ไชยพันธุ์. (2535 : 6 – 9) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่เด็กจะเรียน รวมถึงแหล่งความรู้ที่จะแนะนำเด็ก การเตรียมสื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่ต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด และผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนพบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาปฐมวัยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน เนื่องมาจากปฏิรูปการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นแนวการจัดการศึกษา ตามมาตราที่ 24 ที่มุ่งถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องปรับปรุงความรู้ ความสามารถ ทักษะและความชำนาญของตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา คุณารักษ์ (2541 : 21) ที่กล่าวว่าครูที่มีคุณภาพจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับรูปทองศรีทองท้อวณ. (2540 : 21) ที่กล่าวว่าโดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยที่จัดในรูปอนุบาล ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและพัฒนาการ

ระดับชั้นที่สอนของครู พบว่าครูที่สอนระดับชั้นต่างกันมีความคิดต่อสภาพใช้หลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทั้งสามไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2538 : 41 – 42) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้คือ จัดครูสอนชั้นอนุบาลโดยใช้เกณฑ์ตามลำดับดังนี้ ครูที่มีวุฒิและประสบการณ์ด้านอนุบาลศึกษา ครูที่มีวุฒิด้านคหกรรมศาสตร์หรือพลศึกษา ครูที่รักเด็กและได้รับการอบรมการสอนชั้นอนุบาล สนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดแผนการสอน คู่มือและตำราวิชาการ จัดงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพยากรให้ครูสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กได้เต็มที่ในด้านบทบาทของครูผู้สอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 17 – 19) ได้กำหนดให้ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากผู้บอกเป็นผู้จัดการเรียน แนะนำ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุขเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้นแบบที่ดี กระทรวงศึกษาธิการ.(2540 : 1 – 2) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาว่ามีความสำคัญ และจำเป็นไม่น้อยไปกว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับอื่นๆ เป็นวัยที่จำเป็นต้องวางรากฐานการพัฒนา เพื่อปลูกฝัง

นิสัย อุปนิสัย มีบุคลิกที่ดี ที่สังคมปรารถนา เมื่อจำแนกตาม ด้านขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มต้นที่การให้ความรู้แก่ครูพร้อมๆ กันทั่วประเทศ ประกอบกับปัจจุบันได้มีความสนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างกว้างขวาง ดังนั้นโรงเรียนทุกสังกัดทุกแห่งจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า เตรียมการ วางแผน และปฏิบัติซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด แต่เนื่องจากสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ยังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ และการดำเนินการนี้เทศอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ด้านขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จัดประชุมครูโรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการในสภาพปัจจุบัน เพื่อใช้สำหรับพิจารณาในการดำเนินการนี้เทศเรือใดก่อนหลังตามลำดับความสำคัญ และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาได้ตรงกับสาเหตุ
2. ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ให้ครูเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจ และความต้องการความช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์... ..สังเกตการปฏิบัติการนี้เทศงานวิชาการเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการนี้เทศให้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ในเขตและสังกัดอื่นๆ เพิ่ม เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในสังกัดต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2521). **คู่มือการอบรมครู. เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- (2534). **รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษ** **หน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารวิจัยทางการศึกษา** **อันตั้นที่ 126/2543**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- (2540). **คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี)**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- กาญจนา คุณรักษ์. (2541, กรกฎาคม – กันยายน). "วิสัยทัศน์การพัฒนาวิชาชีพครู," **วารสารราชชนนี**. 1 : 19 – 22.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). "รูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย," **การศึกษาปฐมวัย**. 8(2) : 34 – 43.
- รูปทอง ศรีทองท้วม. (2540, เมษายน). "การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา," **วารสารการศึกษาปฐมวัย**. 1(2) : 20 – 28.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). **การบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พรวนการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทกา ปรีดาศักดิ์. (2542, เมษายน – พฤษภาคม). "สีมาจารย์," **วารสารวิชาการสถาบันราชภัฏนครราชสีมา**. 13(26).
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). **เอกสารประกอบคำสอนภาควิชาสถิติศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2526). **การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). **ประมวลวารสารระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา (หน่วย 3)**. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภิญโญ สาธ. (2526). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร.
- ผ่องศรี รัตนสถิตย์. (2536). **การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเอกสารการสอน หน่วยที่ 12**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยฯ.
- รัตน์ บังสน์. (2535). **การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิไล ธนวัฒน์. (2541). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญนนันทพงษ์. (2545, มีนาคม). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุมิตร คุณานุกร. (2523). **หลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมมาตร จ้อยทอง. (2540). **การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง**. อ่างทอง : ฝ่ายวิจัย และประเมินผลทางการศึกษา สำนักงานการศึกษาจังหวัดอ่างทอง.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2546). **สถิติจำนวนนักเรียนและห้องเรียน โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. ปีการศึกษา 2546**. กรุงเทพฯ : กองสารสนเทศ สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2546). **คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยหน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- Cronbach , Lee J. (1970) . *Essential of Psychological Testing*. 3rd. New York : Harper & Row.
- Ferguson , George A . (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed. Tokyo : McGrow – Hill International Book.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์สุวรรณา ไชยะธน
อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถาบันราชภัฏนครปฐม
2. อาจารย์อภิภัทร สายนาค
นักวิชาการ 6 ว กองงานวิชาการ
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์อำพร ศรีประทุม
ครูใหญ่
โรงเรียนทานตะวัน กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของครูปฐมวัย

สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

ในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกลุ่มกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอนทุกข้อ เพราะข้อความทุกข้อมีความสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ มีคุณค่าต่อการวิจัย คำตอบของท่านจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวและประสบการณ์การพัฒนาหลักสูตรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนของท่าน จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 สภาพการนำหลักสูตร สถานศึกษามาสู่การปฏิบัติ จำนวน 30 ข้อ

2. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วกรุณาตรวจสอบอีกครั้งว่าท่านได้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนหรือไม่ แบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อจะเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และใช้ได้

3. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ และสถานภาพของท่านแต่ประการใด

4. การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

.....
(นางสาวสุธีรักษ์ ทรงมุสิก)

นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวและประสบการณ์ การพัฒนาหลักสูตรของผู้ตอบแบบสอบถาม
โปรดทำเครื่องหมาย / หรือเติมข้อความในช่องว่าง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ
☐ ต่ำกว่า 25 ปี ☐ 25 – 30 ปี
☐ 31 – 35 ปี ☐ 36 – 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป
3. ระดับชั้นที่สอน ☐ อนุบาลศึกษาปีที่ 1 ☐ อนุบาลศึกษาปีที่ 2
4. ประสบการณ์ในการสอน
☐ ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี
☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 21 ปี ขึ้นไป
5. โรงเรียนที่สอนอยู่ เป็นโรงเรียน ☐ ขนาดเล็ก ☐ ขนาดกลาง ☐ ขนาดใหญ่
6. ท่านเคยนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองหรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
 เหตุผล.....
7. ที่ผ่านมามีความเข้าใจในการนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยมาใช้เพียงใด
☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ไม่เคย
8. ท่านผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
9. ถ้าไม่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ท่านคิดว่าจะสามารถนำหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้หรือไม่
☐ ได้ ☐ ไม่ได้ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
10. โรงเรียนที่ท่านกำลังสอนอยู่ขณะนี้ได้พัฒนาหลักสูตรปฐมวัยของตนเองแล้วหรือไม่
☐ มี ☐ ไม่มี

ตอนที่ 2 สภาพหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่าน
โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของท่านมากที่สุด

สภาพหลักสูตร	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยมาก
1. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนาจากการศึกษาสภาพและความต้องการของชุมชน				
2. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน				
3. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนาจากการวิเคราะห์หลักสูตรพุทธศักราช 2546				
4. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย				
5. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์				
6. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี และเวลา				
7. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์				
8. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้				
9. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการ				
10. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้				
11. โรงเรียนของท่านมีเอกสารหลักสูตรปฐมวัย 2546 หรือไม่				
12. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านมีการตรวจสอบหลักสูตร โดยมีการประเมินหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ระหว่างดำเนินการใช้ และหลังการใช้				
13. หลักสูตรปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียนของท่านพัฒนาจากหลักสูตรพุทธศักราช 2540				
14. โรงเรียนของท่านยังใช้ คู่มือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย ของกรุงเทพมหานคร				
15. โรงเรียนของท่านมีเอกสารข้อมูลของกรมวิชาการ				

ตอนที่ 3 สภาพการใช้หลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษา

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของท่านมากที่สุด

สภาพหลักสูตร	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยมาก
1. ท่านพบว่า การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรปฐมวัยในโรงเรียน				
2. การกำหนดวิสัยทัศน์สนองตอบความต้องการของผู้เรียน				
3. แผนการสอนในห้องเรียนของท่านพัฒนาประสบการณ์มาจากคู่มือ การจัดที่เผยแพร่ โดย สปช.				
4. แผนการสอนในห้องเรียนของท่านพัฒนามาจากหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนของท่าน				
5. แผนการสอนของท่านพัฒนามาจากคู่มือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เผยแพร่โดยสำนักการศึกษา				
6. แผนการสอนของท่านพัฒนามาจากหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ที่เผยแพร่โดยกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ				
7. ครูจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้เด็กทำแบบฝึกหัด				
8. ครูจัดการเรียนรู้การสอนโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง				
9. ครูจัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน				
10. ครูจัดการเรียนการสอนที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน				
11. ครูมีการประเมินพัฒนาการผู้เรียนหลังการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะๆ				
12. ครูปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระหว่างการสอนและหลังการสอน				
13. โรงเรียนของท่านได้มีการประชุมและทำแผนงานแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตรปฐมวัย เพื่อชี้แจงแก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง				
14. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดนิทรรศการป้ายนิเทศ และประชาสัมพันธ์แนะนำหลักสูตรปฐมวัยกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง				
15. โรงเรียนของท่านได้มีการประสานงานระหว่าง โรงเรียน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน กิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				

สภาพหลักสูตร	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยมาก
16. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดส่งครู – อาจารย์ เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
17. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดแบ่งงานตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมเป็นระบบและชัดเจน				
18. โรงเรียนของท่านได้มีการบริการเอกสาร คู่มือหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ให้ครู – อาจารย์ได้ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม				
19. โรงเรียนของท่านได้มีการสำรวจความถนัดความพร้อมของครูก่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
20. โรงเรียนของท่านได้มีการสำรวจและประเมินความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
21. โรงเรียนของท่านได้มีผู้รับผิดชอบติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเข้มงวด				
22. โรงเรียนของท่านได้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย				
23. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดกิจกรรมหลากหลายสนองความสนใจความถนัดของผู้เรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
24. โรงเรียนของท่านได้มีการติดตามและประเมินสรุปผลการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
25. โรงเรียนของท่านได้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร				
26. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดทำปรับปรุงสื่อการสอนจากทรัพยากรท้องถิ่น				
27. โรงเรียนของท่านได้มีการดำเนินการเรียนการสอนยึดหลักปฐมวัยเป็นสำคัญและเน้นกระบวนการเรียนรู้				
28. โรงเรียนของท่านได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลในโรงเรียน				

สภาพหลักสูตร	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยมาก
29. ครูมีความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับ ปฐมวัยไปใช้ในการเรียนการสอน				
30. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรสถาน ศึกษาระดับปฐมวัยมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อจัดการเรียน การสอนได้อย่างถูกต้อง				

ข้อคิดเห็นอื่นๆ ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สภาพหลักสูตร	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยมาก
29. ครูมีความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับ ปฐมวัยไปใช้ในการเรียนการสอน				
30. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรสถาน ศึกษาระดับปฐมวัยมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อจัดการเรียน การสอนได้อย่างถูกต้อง				

ข้อคิดเห็นอื่นๆ ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางสาวสุธีรักษ์ ทรงมุลิก
วันเดือนปีเกิด	14 พฤศจิกายน 2516
สถานที่เกิด	อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	77/16 หมู่บ้านพฤษภา 4 ถ.ดาวทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม 73120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดชลธีพฤษาราม จ.ชุมพร
พ.ศ. 2536	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์
พ.ศ. 2539	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย สถาบันเทคโนโลยี ราชมนฑล
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) เอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ